

l'arjau

REVISTA CULTURAL

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Núm. 71 SETEMBRE 2014

CALIDOSCOPI

125 anys del Casino dels Nois

■ L'ENTREVISTA

JOSEP PUJOLRÀS RIGALL, president del Casino dels Nois, explica les actuacions de la Junta Directiva per dinamitzar l'entitat i fer-la créixer en el seu futur

■ CONTRASTOS

Els casinos de Sant Feliu

■ LES IMATGES

El mirador del passeig

Grup de gent al passeig del Mar amb el Casino dels Nois al fons a principis del segle xx.
AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez. (Autor: desconegut)

EN AQUEST NÚMERO...

■ PRESENTACIÓ	03
■ CALIDOSCOPI	
125 anys del Casino dels Nois	04
El punt de vista	06
L'entrevista. Josep Pujolràs Rigall	32
Contrastos	36
Les imatges	38
■ DIRECTORI	43

EDICIÓ

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
www.guixols.cat

REDACCIÓ

ARXIU MUNICIPAL
SERVEI DE PUBLICACIONS D'ARXIU
C/ta. de Girona, 45-47
17220 St. Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93

COORDINACIÓ

M. ÀNGELS SUQUET

CONSELL DE REDACCIÓ

JOSEP AULADELL, MARC AULADELL,
PERE CARRERAS, JORDI COLOMEDA,
DAVID HERNÁNDEZ

COL·LABORADORS

FRANCESC ALBARDANER, JOSÉ IGNACIO
CASTAÑO, JORDI GAITX, ÀNGEL JIMÉNEZ,
M. ÀNGELS SUQUET

FOTO DE LA PORTADA

VISTA DEL NUEVO CASINO LA CONSTANCIA CAP AL
1900. AMSFG. COL·LECCIÓ MUNICIPAL D'IMATGES.
(AUTOR: DESCONEGUT)

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC

ELISENDA LORÉS I MIREIA TRULL

DISSENY I MAQUETACIÓ

DOSIS PROJECTES GRÀFICS

IMPRESSIÓ

GRÀFIQUES BIGAS

ISSN 2013-0813
DIPOSIT LEGAL: GI-1.611-89

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el
disseny, fotografies, dibuixos i estadístiques, no pot
ser reproduïda, emmagatzemada ni transmesa de
cap manera ni per cap mitjà (electrònic, mecànic,
òptic, de gravació o bé fotocòpia) sense autoritza-
ció prèvia de l'autor i editor.

MILLOR INICIATIVA
DE COMUNICACIÓ
INSTITUCIONAL
2014

Premis
Carles Rahola
de Comunicació Local

Detall de la façana del Casino dels Nois. AMSFG.
Fons Albert Gironès (Autor: Albert Gironès)

PRESENTACIÓ L'entitat Casino La Constància, que posteriorment es va anomenar "Casino La Nueva Constancia" i "Nuevo Casino la Constancia", va començar a Sant Feliu de Guíxols el 1850 per iniciativa d'una quarantena de joves que es van inspirar en una societat recreativa de Figueres. Feia deu anys que s'havia constituït el Casino La Unión, conegut també com "La Gorga", el més antic documentat a Sant Feliu de Guíxols. En la mesura que la societat creixia, va cercar locals més espaiosos i, fins a l'any 1888, hi va haver deu trasllats. Llavors es decidí d'emplaçar la seu de manera definitiva al xamfrà del passeig dels Guíxols amb la rambla del Portalet. Aquest edifici va ser pensat per allotjar l'activitat de l'entitat, un espai de relació, de tertúlia i intercanvi d'idees, de lectura i esbarjo. Essencialment es tractava d'una societat recreativa però, a més dels balls, va tenir una important activitat cultural.

El Casino La Constància és un element destacat del patrimoni i de la història de la ciutat. La seva seu constitueix un magnífic exemple d'arquitectura modernista amb una estètica molt singular, peça clau per a la identitat del passeig. El 1975 aquest edifici va estar a punt de ser enderrocat, però se salvà gràcies a les actuacions del Col·legi Oficial d'Arquitectes i a la mobilització popular, encapçalada per Josep Vicente. L'any 1978 va ser declarat bé cultural d'interès nacional i conserva encara íntegrament la seva biblioteca, una autèntica joia del patrimoni bibliogràfic, així com el seu fons documental. Des del punt de vista històric, és un testimoni de la manera de fer i de pensar del segle XIX, una època de gran desenvolupament de la ciutat. Ha estat una de les entitats que ha tingut més associats i ha estat tot un referent per a la societat guixolenc. A més de la seva antiguitat, té el mèrit de continuar actiu encara –a Sant Feliu de Guíxols hi havia hagut fins a 5 casinos– juntament amb el Casino Guixolenc. El Casino dels Nois no es rendeix: vol renovar-se i seguir batejant amb la ciutat.

Vista de la terrassa del Casino La Constància, plena de gent, durant una ballada de sardanes al passeig, als anys vint.
AMSG. Fons Francesc Llorens. (Autor: Francesc Llorens)

CALIDOSCOPI

125 anys del Casino dels Nois

"Els casinos, en una paraula, sobretot els del nostre Baix Empordà, tenien molt de l'àgora arcaica, trasplantada al segle XIX de l'era cristiana, i posada a aixopluc, els dies crus de l'hivern, de la pluja i de la tramuntana" Gaziel (*Sant Feliu de la Costa Brava*. Barcelona: Editorial Aedos, 1963, p. 225). Agustí Calvet retrata l'ambient dels casinos vuitcentistes tot arrodonint la descripció amb una subtil ironia. Efectivament, als casinos i liceus la gent s'informava i feia debats, però també hi cercava diversió. Àngel Jiménez explica com es va originar l'entitat i quins van ser els dirigents que més influència tingueren. José Ignacio Castaño interpreta l'estil arquitectònic de la seva seu del passeig del Mar i en descobreix el significat per als associats i per als guixolencs. Francesc Albardaner ens obre la porta al món dels envelats, espais efímers concebuts per al ball i la festa. Jordi Gaitx ressegueix la història de la biblioteca del Casino, com va néixer i com va créixer a redós de l'entitat, valora la funció que tenia inicialment i la seva importància avui dia. Josep Pujolràs, president de l'actual Junta Directiva del Casino, ens explica com es va decidir a presentar una candidatura, quins objectius es proposen realitzar i què han fet des de la seva elecció. Nascut a Bonmatí, ens parla també de la seva arribada a Sant Feliu i la seva ràpida integració entre els guixolencs.

Vist pel **LLIU**REPENSAMENT **EL CASINO DELS NOIS, HISTÒRIA D'UNA ICONA OBLIDADA.**

Aquesta societat va néixer a mitjan segle XIX com a resposta a les inquietuds i les aspiracions de la classe obrera d'una ciutat, Sant Feliu de Guíxols, fortament industrialitzada. El seu objectiu era garantir als socis l'accés a la informació, a la cultura i també al lleure. El casino –segons diu Gaziel– era “escola i parlament”, un punt de trobada on aprendre, exposar, debatre i comprometre's. L'entitat Nou Casino La Constància encara existeix i la seva seu s'alça presidint el centre del passeig, testimoni mut dels valors que van motivar la seva construcció i que aquest article es proposa explicar.

En el 125è aniversari de l'edifici del Casino dels Nois ens torna a meravellar la seva preservació com a patrimoni de la ciutat. Autèntic miracle de la “constància”, tossuda, a l'envit seductor de l'especulació urbana.

Tant en l'origen com en la preservació de l'emblemàtic casal, hi trobem una voluntat política popular. I així com els personatges que la formularen no són comprensibles fora del marc històric col·lectiu, tampoc l'arquitectura no s'explica per ella sola, sense tenir en compte el context de la realitat social que l'ha possibilitada.

El singular immoble del casino ha perdurat fins avui com a símbol –l'únic, potser?– d'un llenguatge cultural emergent al tombant del segle XVIII, i que ha arribat ben bé fins a la fi de la Guerra Civil¹. I avui ens fa de guia per endinsar-nos, en un rapidíssim viatge al passat, a l'origen de la cultura política obrera que, més enllà de ser una floritura final d'un procés econòmic, va ser un relat històric de llarg recorregut.

Tant en l'origen com en la preservació de l'emblemàtic casal, hi trobem una voluntat política popular

CANVI DE MENTALITAT

L'any 1741 el bisbe de Girona Baltasar de Bastero demanava amb insistència que els pares ensenyessin la doctrina cristiana als fills, fins i tot quan s'embarcaven: “Y com succehesca molt sovint que los pares fan embarcar y viatjar a alguns minyons petits de cosa de set anys de edat y que ab la repetició seguida dels viatges no solament no continuaran a aprendrer la Doctrina, sino que sels olvida facilment lo poch que saben...”.

Tenia raó el bisbe de Girona. Els guixolencs eren aventurers, viatjants. Sortien del poble i coneixien altres mons, altres cultures. Es vivia en contacte permanent amb les idees europees. La mentalitat de la gent a poc a poc canviava. El problema no era la memòria, sinó la comunicació. A Sant Feliu, a finals del segle XVIII, hi havia un “ministre o familiar del Sant Ofici o Tribunal de la Inquisició” que vetllava per la religió, la puresa de la sang, de les idees i dels bons costums dels veïns. Així i tot, almenys tres guixolencs varen ser jutjats per la Inquisició: un monjo, un curandero supersticiós i un partidari entusiasta de la Revolució Francesa. En efecte, va ser el cas de Sebastià Vidal, taper i negociant, que entre 1782 i 1795 fou denunciat –entre altres coses– per haver manifestat públicament que no creia en les de-

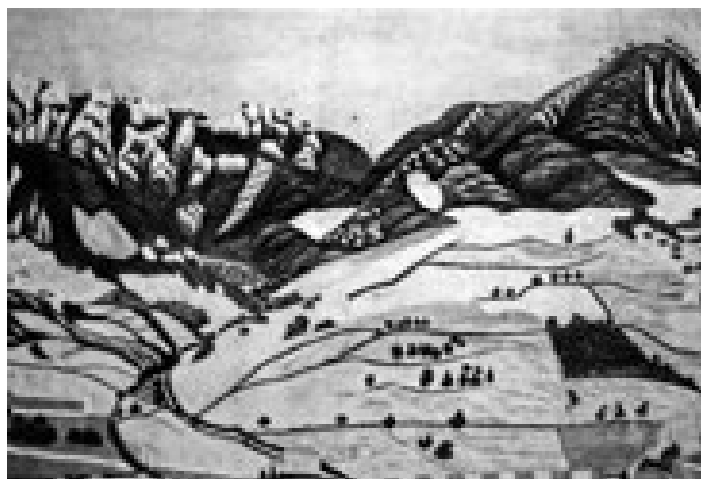
1. La llarga dictadura del franquisme va significar un trencament radical en l'evolució de les cultures polítiques.

Façana del Nou Casino La Constància
i rambla del Portalet, cap al 1915.
AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges.
(Autor: desconegut)

vocions a les imatges dels sants; a més, d'escampar entre els veïns ganxons les idees revolucionàries del país veí. Sebastià Vidal no estava sol; darrere seu hi havia altres liberals guixolencs. La Revolució Francesa (1789–1815), certament, va marcar la fi de la vella Europa. Va enderrocar la base legal de la noblesa i, amb ella, tot el sistema de llenguatge, símbols, imatges i altres aspectes formals que reforçaven la situació servil dels estrats socials més baixos.

Alguns sectors de la població ganxona a poc a poc s'aniran desprenent d'un llenguatge i d'un sistema de símbols antiquats. La religió preindustrial deixava de ser comprensible. La societat emergent s'enfrontarà a unes interpretacions simbòliques i mítiques que no els eren vàlides i, doncs, eren substituïdes per l'experiència, la tècnica i la raó que explicaran millor el cosmos, l'home i la societat. La cultura s'articulava sobre l'herència de la Il·lustració, com la laïcitat. La tensió sorgida entre dos llenguatges tan diferents prendrà forma d'anticlericalisme.

Els “gabinets de lectura” del tercer decenni del segle XIX varen ser l’embrió dels casinos que oferiran la lectura de la premsa i literatura als seus socis

LLIBERTAT DE CONSCIÈNCIA I DE CULTA. MIQUEL SURÍS

L’actitud anticlerical pressuposava, llavors, una altra actitud històrica: el clericalisme; l’estament clerical que, ultra les pròpies funcions religioses, s’atribuïa un poder social moral i ideològic, que, com a tal, lligava la seva sort a la dels sectors privilegiats de la societat.

En aquest marc liberal aparegué un guixolenc preclar que va saber interpretar les aspiracions populars lliurepensadores: separar el poder polític del religiós. Miquel Surís i Baster, diputat per Girona de les Corts Constituents de 1854, va ser un avançat defensor de la llibertat de consciència i de cultes.

Entretant la gent del poble s’adonava de la utilitat de la informació i de la lectura, base del progrés. Els “gabinets de lectura” del tercer decenni del segle XIX varen ser l’embrió dels casinos que oferiran la lectura de la premsa i literatura als seus socis. Segons Medir, els casinos esdevingueren la “càtedra dels tapers” que creien en el paper regenerador de la cultura.

En aquestes coordenades de canvi ideològic, es va fundar el casino dels “Nois” l’any 1851, inaugurat al seu local social, llogat, del carrer de la Creu. A pesar de “La Constància” amb què se’l batejà, el nom popular era –i és– dels “Nois”; és a dir, de la menestralia progressista, en oposició al casino de l’elit ganxona –dels Senyors–, el Guixolense. Reflex de l’ambient social i polític del poble.

Però la moderació política es veia superada pels esdeveniments socials que s’estaven experimentant en la societat civil, especialment entre els sectors obrers i intel·lectuals. L’any 1854 va aparèixer, plantat davant de l’Ajuntament, un arbre de la llibertat, símbol de la victòria del partit progressista, que el casino –establert al carrer de Mitja Galta– va celebrar-ne el triomf amb grans lluminàries.

Un nou component de la cultura ganxona que es manifestarà amb més força durant la Revolució de Setembre (1868) i en el "Foc de la Bisbal" (1869)

REPUBLICANISME FEDERAL. PERE CAIMÓ

Un dels primers socis del nou casino va ser Pere Caimó i Bascós, al cap de poc d'haver retornat de Puerto Rico. Un ganxó que aviat es va donar a conèixer per una topada amb l'alcalde Rafael Patxot Ferrer per qüestions religioses, personals, que envaïen l'àmbit públic. I és que l'Església –i encara pitjor, el clericalisme seglar– havia entrat en una etapa d'opacitat ideològica, de confrontació radical contra la cultura liberal. Mentre Caimó, polític audaç, organitzava la Milícia Nacional, el 1857² va pintar el conegut *Paisatge marítim* que precisament va dedicar al seu casino.

A partir de 1860 ja es formulava un altre factor polític fonamental: el republicanisme federal i demòcrata, sense excloure'n la insurrecció. Un nou component de la cultura ganxona que es manifestarà amb més força durant la Revolució de Setembre (1868) i en el "Foc de la Bisbal" (1869). Caimó donava veu als que no en tenien. I el casino –aleshores, al carrer dels Arbres– continuà essent la càtedra de la democràcia, on el federal Pere Caimó va fer-hi una tanda de conferències de cultura política adreçades a la joventut ganxona.

Quan el conegut ideòleg i organitzador Fernando Garrido, acompanyat de l'etnòleg Élie Reclus, visitaren Sant Feliu el 4 de novembre de 1868, descriuen l'ambient republicà que s'hi respirava: "La juventud de la ciudad, precedida de una banda de música, nos acompañó al Casino La Constancia. Y en La Constancia esta juventud se declaró partidaria vehemente de la separación de la Iglesia y el Estado. Además, para responder a la petición de algunas sevillanas [...] quedó acordado que las mujeres de San Feliu elevarían al Gobierno una demanda en favor del matrimonio civil".

L'himne de Riego, banderes roges, torxes enceses, barretines catalanes, camises garibaldines, gorres i braçals amb les inicials R.F. (República Federal), multitud de nois i noies i socis del casino formaven part de la nova simbologia a través de la qual també s'escampava la cultura política republicana. Al

Detalls d'un dels quadres que va fer Pere Caimó representant la badia i la població de Sant Feliu de Guíxols. En la darrera imatge, l'autor es representa a si mateix pintant la seva obra. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols. (Autor: Néstor Sanchiz)

2. Data del quadre atribuït a Caimó que es conserva al Museu Municipal. Hi ha un altre exemplar semblant, privat, de l'any 1853. I un tercer, que es guarda al Casino dels Nois.

cap d'un any, l'entusiasme que descrivia el cronista Reclus havia esdevingut un amarg desencís, que es manifestà en un acte insurreccional en aquestes terres del Baix Empordà: l'aixecament federal de 1869. Dels dos mils federals revoltats que acompanyaren Caimó, 400 eren guixolencs. Entre ells, els joves Josep Irla i Rovira i Isabel Vilà i Pujol. De fet, va ser més un gest simbòlic de protesta dels federals que no pas un fet de guerra.

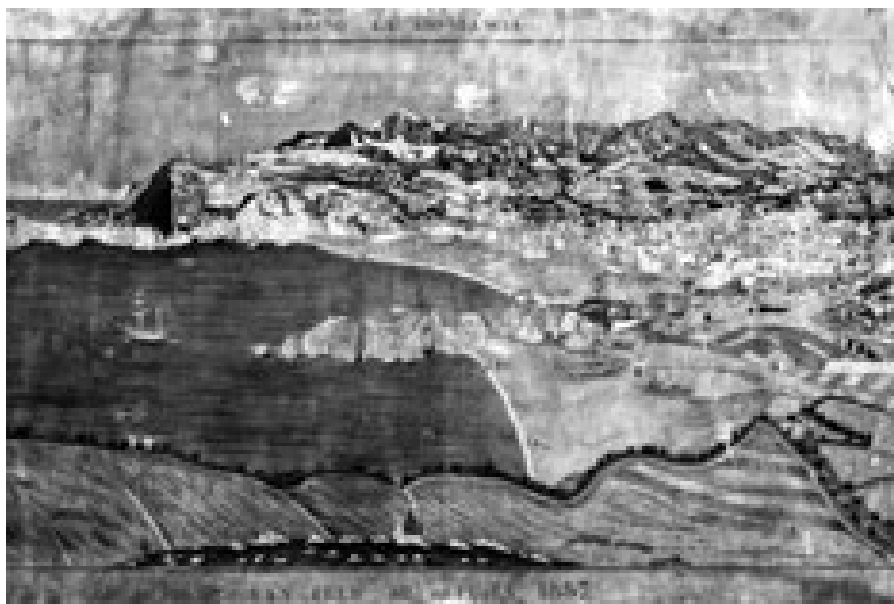
EL SINDICALISME OBRER. GENÍS VIDAL

El clima de llibertat que regnà aquests pocs anys del Sexenni Democràtic (1868–1874) va facilitar que els sindicats obrers es poguessin organitzar. El 1872 l'Associació Internacional dels Treballadors (AIT) s'implantà de forma definitiva a Sant Feliu. Quan es produí la vaga de paletes de 1872, la població tenia vuit seccions obreres pertanyents a la Federació Regional Espanyola, amb un total de 494 afiliats.

Genís Vidal i Roura, el seu primer secretari, es mostrà apolític i allunyat del republicanisme federal, que anomenava "partido popular". En qüestions municipals, però, federals i anarcosindicalistes coincidien. La pionera sindicalista Isabel Vilà³, abans citada, col·laborà en la implantació de l'AIT a Sant Feliu.

En una vetllada literària i artística que tingué lloc al Casino dels Nois, Vidal es declarà públicament enemiga de qualsevol mena d'intolerància. Subratllava

Vista general d'un dels tres quadres de Pere Caimó, realitzats el 1857. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols. (Autor: Néstor Sanchiz)

3. Isabel Vilà i Pujol (Calonge 1843 – Sabadell 1896) intervingué en algunes manifestacions obreres que tingueren lloc a Sant Feliu. L'any 1872 Isabel Vilà va pronunciar un discurs en una assemblea de mil treballadors guixolencs.

Posteriorment, els governs de la restauració intentaren d'anul·lar els esforços realitzats pel moviment obrer. Tot i així, a finals del segle XIX, es crearen sindicats, cooperatives, mútues, ateneus...

el valor de la instrucció, i la necessitat de respecte mutu entre les diverses classes socials. Només així, deia, es podrien evitar les escissions i rivalitats que sovint dividien les poblacions. Ell, com a internacionalista, es manifestà partidari de l'ús de les màquines en la manufactura surotapera.

EL CASINO, MEMÒRIA DE LES CLASSES POPULARS

Posteriorment, els governs de la restauració intentaren d'anul·lar els esforços realitzats pel moviment obrer. Tot i així, a finals del segle XIX, es crearen sindicats, cooperatives, mútues, ateneus... Fou aleshores quan els socis del Casino dels Nois –tips d'anar de local en local llogat– pogueren bastir, segons el projecte de l'arquitecte General Guitart, el magnífic edifici de propietat en què queda reflectida la lluita de tantes dones i homes de Sant Feliu per aconseguir, a llarg termini, l'emancipació total de la classe obrera, una societat igualitària i autogestionària. L'establiment ha esdevingut, dins del paisatge urbà, un signe d'identitat col·lectiva, de la memòria de les classes populars. Una lliçó de vida. Ja que es nodria de socis amb ideals, que vivien austerament i que eren conseqüents.

La problemàtica de la societat actual pot ajudar-nos a entendre el relat històric exposat aquí breument: els esforços i les actuacions de molts ciutadans que volien construir una vida més justa i lliure. I en això estem, encara, nosaltres. El progrés humà no avança linealment. Hi ha retrocessos, les desigualtats s'incrementen. Ens caldrà el valor de la "constància", la vitalitat dels "nois".

Àngel Jiménez

Historiador i arxiver

Vist per l'ARQUITECTURA 125 ANYS DE L'EDIFICI DEL CASINO DELS NOIS DE SANT FELIU DE GUÍXOLS. Als anys setanta la seu del Casino va esdevenir un símbol de la lluita popular per preservar les senyes d'identitat davant la demolició d'edificis que es produí a causa de l'especulació urbanística. L'arquitecte Guitart va concebre curosament aquest edifici per complir les expectatives i els anhels dels seus promotors: una societat obrera. L'opulent estil de la seva façana així com la seva ubicació havien de servir per fer visible l'entitat davant dels guixolencs. Encara que avui dia tenim la sort de poder-ne gaudir, queda pendent integrar-lo en la vida de la ciutat i fer-ne ús d'acord amb els principis que van motivar la seva construcció.

La meua primera impressió visual de l'edifici del Casino dels Nois va anar acompanyada per l'aura d'edifici emblemàtic amenaçat d'enderroc¹ per la piqueta de la febre immobiliària dels anys setanta. La descripció dels seus orígens aportada pels membres de la Comissió per a la Salvació del Casino dels Nois², m'introduïa en la incidència dels canvis socials esdevinguts a la ciutat que van donar peu a la constitució de les agrupacions culturals, socials i de lleure que van conduir al naixement dels casinos. Per altra banda, en aquests moments, s'estaven materialitzant nous conceptes d'ordenació urbanística, i s'anunciaven els treballs previs per al planejament general dels anys vuitanta, que avançaven l'anàlisi de les característiques i la valoració de l'espai urbà, tenint en consideració l'impacte social que les decisions sobre aquest podien tenir en la qualitat de vida del seus habitants, i la importància dels edificis representatius en la conformació i caracterització d'aquests espais públics. Els moviments de defensa d'aquests edificis singulars, generalitzats a tot el país davant dels successius enderrocaments, com a referents d'una història social i símbol d'un moment històric que caracteritzà l'espai urbà al qual confronta, van aportar el concepte de la figura del monument històric artístic –del bé– d'interès local com a patrimoni de tot un poble, sense necessitat que la seva antiguitat superés els cent anys com a prova de persistència. La consolidació d'aquest concepte va servir finalment per salvar de l'enderroc l'edifici del Casino l'any 1978.

Fa ara trenta-cinc anys varem dur a terme, amb motiu del 90è aniversari de l'edifici, el muntatge d'una exposició als locals del Casino³ amb l'objectiu precisament d'analitzar i explicar com la incidència de les diferents inquietuds socials en l'evolució de la societat local es plasmen en els edificis que les agrupacions ciutadanes situen en l'espai urbà més significatiu, per tal que com a col·lectiu hi siguin presents, i el caracteritzin amb la permanència de la seva imatge. En l'exposició fèiem amb en Josep Vicente l'anàlisi sociològica dels casinos, els demogràfics de la ciutat i de l'encaix de l'edifici en els canvis urbanístics que la van transformar.

El casino com a entitat és un fenomen sociològic característic de finals del segle XIX que es manifesta amb matisos diferents segons l'estrat social en el qual s'insereix. Els nivells modestos i artesanals també s'adhereixen al fulgor del progrés i de la Il·lustració, claus de l'essència del Casino amb la idea d'esbarjo, al mateix temps que lluiten per les seves condicions econòmiques i de treball, anhelant un "ser" en el món del coneixement, aleshores tan prestigiós. El que queda dit és cert en l'àmbit de l'obrer industrial. La informació que l'època produeix

El Casino dels Nois és també la resposta a una necessitat col·lectivament sentida en el sector obrer i menestral de la ciutat recent

A l'altra pàgina, de dalt a baix:

Plànol de la façana del Casino La Constància i secció de l'edifici corresponent al projecte d'ampliació de l'any 1899, realitzat per l'arquitecte Manuel Vega i March. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Arcades de l'interior del Casino dels Nois al projecte d'ampliació de Manuel Vega, l'any 1899. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

1. En sessió plenària del 23 d'octubre de 1975 l'Ajuntament de Sant Feliu autoritzà l'enderroc de l'edifici del Casino dels Nois.
2. Moviment ciutadà de defensa de l'edifici del Casino, que es constitueix després de l'autorització municipal d'enderroc, per reclamar la declaració de l'edifici com a Monument Històric Artístic d'Interès, que es va obtenir el 23.10.1978.
3. Exposició "Noranta anys del Casino dels Nois o la permanència d'una imatge". Març de 1979, amb el suport del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Girona, Arxiu Històric.
4. Dades de l'Enciclopèdia Comarcal de Catalunya, tom II, AEDOS.

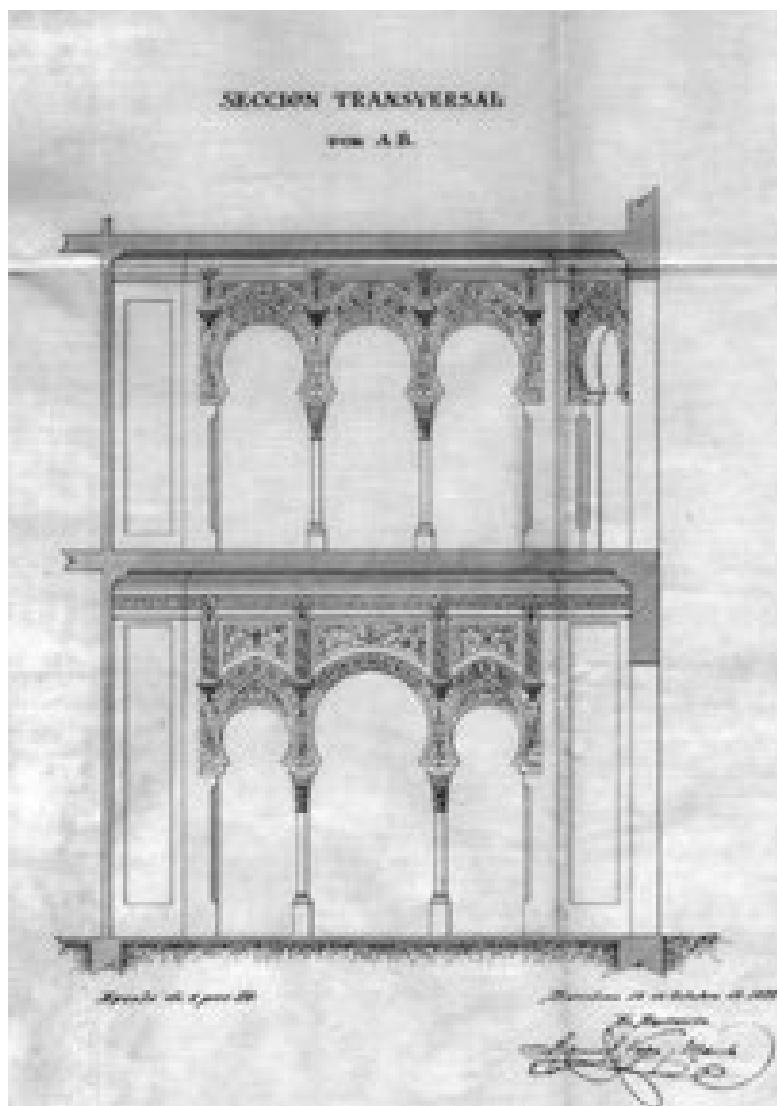
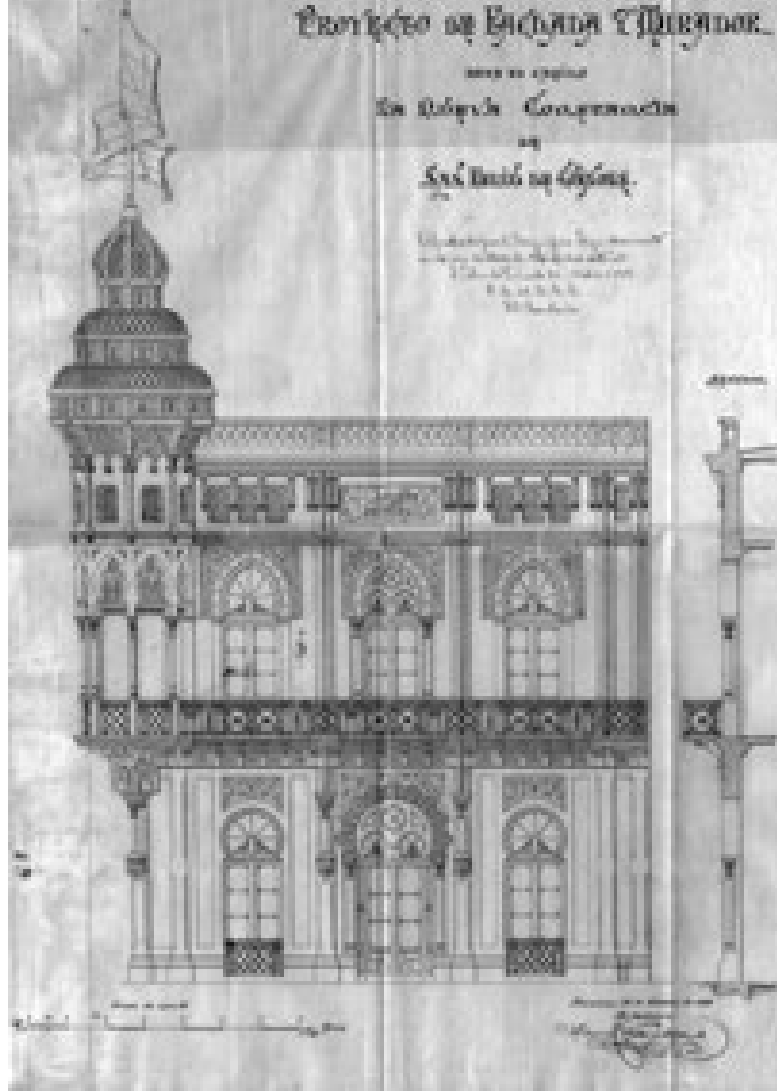
interessa de la mateixa manera al capitalista, al burgès i al proletari, cadascun d'ells des del seu propi angle de visió, i cobrir aquest interès fou l'objectiu dels casinos.

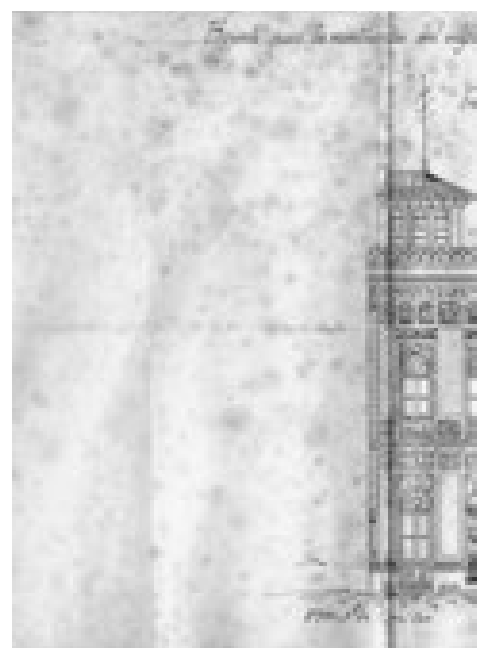
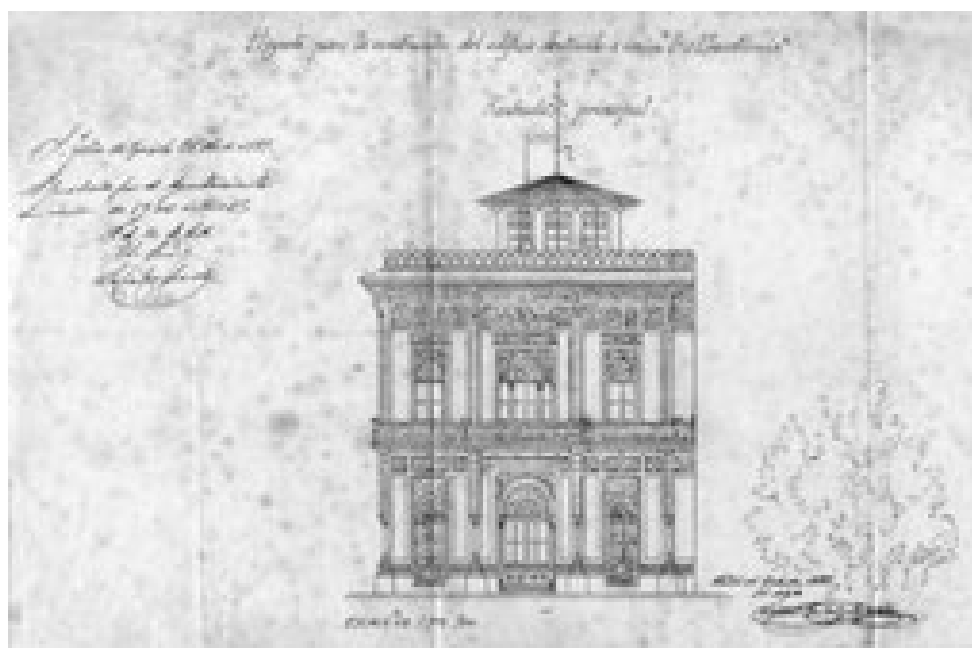
El Casino dels Nois és també la resposta a una necessitat col·lectivament sentida en el sector obrer i menestral de la ciutat recent. N'és prova el fet que la Constància es dona a conèixer com una potència en l'organització de festes, com un àmbit d'enceses discussions, com un espai per a la lectura i la informació, de la qual cosa n'és prova la biblioteca, que, per bé que espoliada en la gran repressió de 1939 a 1948, guarda encara títols d'inestimable valor.

En el darrer quart del segle XIX Sant Feliu experimenta un extraordinari creixement paral·lel al d'altres poblacions de la costa, Palamós i Palafrugell, a causa de l'explosiva transformació de la menestralia surera, amb la implantació del fet industrial dels taps, i els seus components burgesos i proletaris. En els quaranta anys que van de 1860 a 1900 el cens de població passà de 5.487 veïns a 11.333⁴. Aquesta expansió demogràfica, conseqüència de l'arribada de la revolució industrial a la ciutat, obliga a fer una ordenació del creixement de la vila, la fisonomia de la qual canvia fent seus els conceptes urbans de l'època. El passeig de mar queda configurat com a espai privilegiat, enfront del concepte tancat de plaça, i en ell hi convergeixen els interessos de representació de les entitats socials i de caràcter corporatiu, la voluntat d'imatge dels estaments de la ciutat –casinos, bancs, hotels– i l'habitatge de l'alta burgesia amb voluntat urbana.

LA TRIA D'UNA IMATGE

Feta la introducció sobre l'evolució social de Sant Feliu, del caràcter dels socis del Casino, procedeix la pregunta per què l'edifici és com és, per què l'arquitecte que el creà va fer, per a nosaltres avui, la més aviat rara proposta de construir un objecte arquitectònic que només l'hàbit de veure'l pot fer que no el trobem inversemblant. La pregunta del motiu pel qual els socis acceptaren aquesta proposició, pregunta que també cal fer-se, queda possiblement contestada al començament d'aquesta explica-

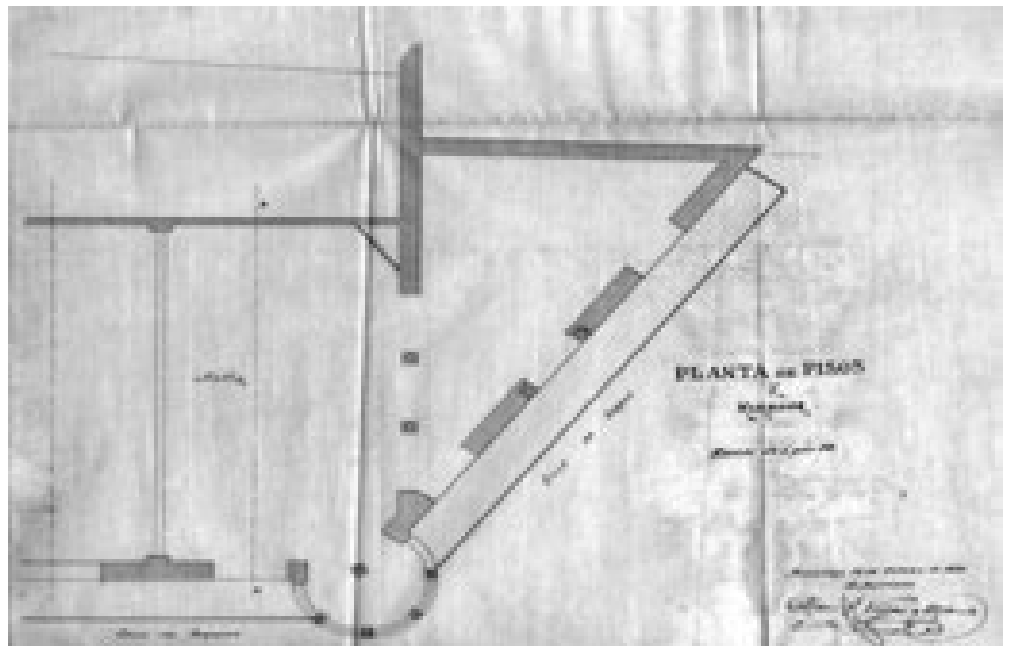

ció. Corria un temps de confiança cega en el progrés i la Il·lustració, i el projecte de l'edifici del Casino, en la mesura que aportava uns elements exòtics a la rutina, il·lustrats, havia de plaure a la Societat que feia l'encàrrec. L'entitat, en acceptar el projecte Guitart, alhora que resolva el problema d'espai que el seu creixement exigia, feia la tria de la seva imatge en el context ciutadà en desenvolupament, hi plantava el signe de la seva personalitat, manifestada en una elecció en la qual es plasmava no tan sols la seva voluntat de ser, sinó d'estar i estar, d'una certa manera i no d'altra. L'edifici del Casino té una clara correlació amb el fet dels "casinos" de la mateixa manera que aquest tipus d'entitats són coherents -en la mesura que en són resultat- amb el salt cap endavant que la societat va fer amb l'impuls de la transformació industrial, que va ocasionar l'aparició de noves necessitats que abans no existien.

En aquell moment es produeix en el camp de l'arquitectura una voluntària ruptura amb l'academicisme imperant fins llavors, el "sobre-ús" que havia portat la construcció a un recarregament sobre ella mateixa, a una feixuguesa sòrdida i, naturalment, a una pèrdua total de la frescor que algun dia pogué tenir. L'Escola d'Arquitectura de Barcelona, l'oficialització de la qual és contemporània d'aquests intents renovadors, n'és també un bressol i en ella s'hi viu una forta tensió creadora.

L'arquitecte d'aquí s'adreça cap als models que la pròpia història li proposa i, en principi, en la seva desorientació, tan forta almenys com la seva angoixa, per renovar-se li'n manlleva bo i adequant-lo, és a dir, no imitant-lo exactament. D'entre aquests llenguatges manllevats, l'hispanoàrab tingué un fort predicament, i a l'Exposició Universal de Barcelona del 1888, cristal·lització concentrada de totes les aspiracions d'una època, alguns edificis manifesten audaçment la nova tendència que, en reivindicar una llibertat expressiva, intenta recuperar el lèxic de la pròpia tradició històrica. És possible que aquestes causes confluents, (aspiracions renovadores i models on emmotllar llur realització), donessin vida a aquest petit fenomen, modest però clar i net que significa l'edifici del Casino. Cal tenir en compte que, en crear-lo, el menestral i l'obrer que eren els socis satisfien una aspiració que normalment era fora del seu abast com a individus, ja que la possibilitat de la seva realització era només pròpia de la burgesia: la de poder mostrar una imatge

El Casino era un orgull perquè era l'afirmació d'una personalitat col·lectiva capaç de crear-lo, per dins, era l'àmbit plaent per al compliment d'unes necessitats que s'havien segregat de la condició obrera

triada i no imposada per la limitació econòmica, la d'afirmar una presència important a tenir en compte en el cobejat frontispici ciutadà. Hi ha una dialèctica sense paraules per sota d'aquests fets d'aparença casual, innòcua.

Guitart, esdevingut el foraster innocent en aquest camp de tensions inexpressades, resol amb gràcia i habilitat el problema de "la-funció-i-la-imatge" de l'edifici. És una època en què, si es podia, s'aparentava –l'exterior és una mena de vestit posat damunt l'edifici. Guitart, que sabé suggerir una imatge externa que permet ser tan explicada, resolgué ben racionalment l'adequació de l'edifici a la seva funció. Els dibuixos de Guitart ens mostren com era el Casino en una primera etapa amb dues façanes, la del carrer Sant Roc i la del passeig de Mar, sales àmplies per a la relació i la lectura, gran distància entre punts lliures de columnes, alt de sostre, amb una gran lluern central, que donava llum i ventilació des de dintre del volum de l'edifici. Un dels murs interiors estava decorat, com ja es veia a venir, amb matrones al·legòriques del treball i de la indústria com a personatges d'un paisatge al qual un mar il·lustre i pictòric servia de fons. Si, de part de fora, el Casino era un orgull perquè era l'afirmació d'una personalitat col·lectiva capaç de crear-lo; per dins, era l'àmbit plaent per al compliment d'unes necessitats que s'havien segregat de la condició obrera, sense la satisfacció de les quals aquesta condició quedava en un simple embrutiment de la persona.

EL CASINO XARNERA DEL PASSEIG

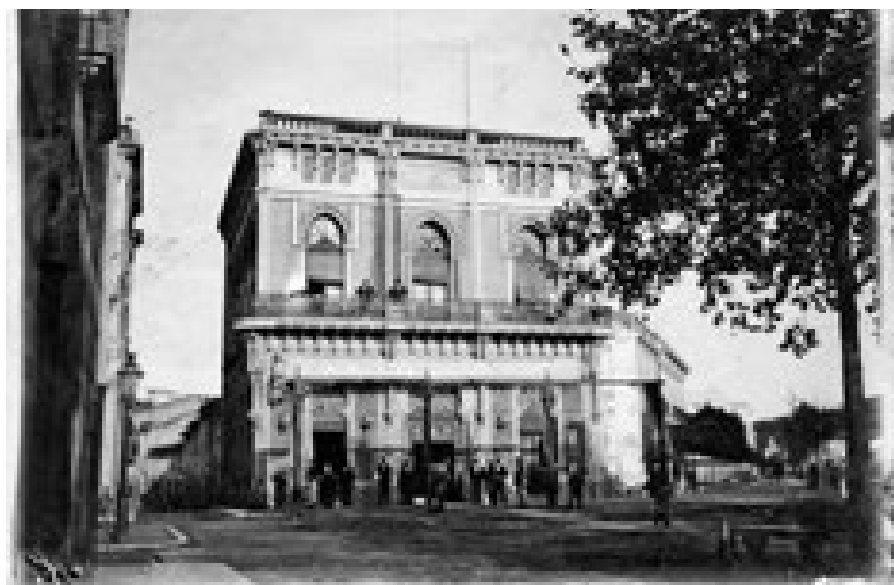
Però encara Guitart sabé dimensionar d'una manera creativa l'existència del Casino en el context urbà més immediat. L'any 1876 havia estat promulgada la Llei d'eixample de poblacions, de cara a regular la construcció de tants habitatges nous com el creixement demogràfic i la mobilitat que la indus-

A dalt, d'esquerra a dreta:

Façana principal del Casino La Constància corresponent al projecte de General Guitart, realitzat l'any 1888. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Projecte per a la construcció de la seu del Casino dels Nois l'any 1888, concretament la façana del carrer de Sant Roc. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Plànol de la planta del Casino corresponent al projecte d'ampliació de l'any 1899, realitzat per Manuel Vega i March, en què es construí la torre i la façana del passeig dels Guíxols. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

A dalt, Observatori Astronòmic Català de Rafael Patxot i el Casino dels Nois a principis del segle xx. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez. (Autor: desconegut)

A sota, vista del Casino dels Nois entre 1889 i 1899, abans de la primera ampliació. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut)

trialització suscitava i feia necessària. Guitart redacta el *Plan de Reforma y Mejora de la Villa de Sant Feliu de Guíxols*, que l'Ajuntament aprova el 1897. El nostre arquitecte sap veure l'urbanisme com una tècnica al servei de les necessitats de la població i, alhora, com un activador del seu viure, i intueix ja el passeig com la important façana, l'aparador de la ciutat que es prepara. La burgesia brota de l'apogeu econòmic i comença a cercar aquesta primera línia en la qual la població haurà de trobar el seu perfil més prestigiós; es construeixen cases ja importants al passeig de Mar, però el dels Guíxols –carrer dels Guíxols–, és a dir, el tram de llevant del passeig tal com és ara, roman com una zona de cases pescadores en la seva major part, reculades de la línia actual, totes elles amb la gran entrada on es guardaven els ormeigs.

Guitart avança l'alineació i, d'alguna manera, reclama per a la ciutat nova aquell espai mariner. Llavors Guitart veu en l'edifici del Casino l'element que donarà la filada mestra d'aquest plantejament i, una vegada aprovat el Pla de Reforma i Millora, en ocasió d'una primera ampliació de l'edifici amb la nova façana del passeig dels Guíxols –possible sense alterar l'harmonia de l'edificació gràcies a l'encert de Guitart de projectar-lo en mòduls de façana que li donaven una gran ductilitat– emfatitza la façana principal amb la implantació de la torre cupulada⁵ que representa el paper de ròtula que el Casino tindrà en el punt àlgid on el passeig fa flexió i s'hi empalma la rambla del Portalet.

Malgrat la lesió que per les proporcions de la idea de Guitart suposen les noves construccions pròximes a aquest espai, l'existència de la casa Patxot a la rambla, davant per davant del Casino, i el fet que la rambla mateixa hagi

5. Projecte de la nova façana al passeig dels Guíxols, signat l'any 1899 per l'arquitecte Manel Vega i March, posteriorment, l'any 1921, es va construir el tendal que es reclina sobre aquesta façana i en cinc pilars de fosa ancorats sobre el passeig; l'última reforma i ampliació de l'edifici, signada per l'enginyer Jaume Lladó l'any 1928, es fa cap el fons ocupant les cases n. 4 del carrer Sant Roc i la n. 3 del passeig dels Guíxols, i acabà l'edifici tal com el coneixem ara.
6. El Ministeri de Cultura va executar el Projecte d'obres de conservació i rehabilitació del Casino La Constància, redactat per l'arquitecte Arcadi Pla, consistent en obres que afectaren la reparació dels desperfectes de les façanes i de la torre, i el tractament com a façana de la mitgera vista de l'edifici veí; aprovat el 28.07.1979, les obres van ser executades i rebudes definitivament el 30 de juliol de 1982.

Continua caracteritzant l'espai públic amb l'exotisme de la seva imatge, fent de ròtula del passeig i de la rambla del Portalet, mantenint la senya d'identitat dels que el van construir i de la ciutat

romà força intacta, expliquen encara ara una aproximació al que Guitart pensava d'aquest espai i del rol ordenador, de xarnera entre el Portalet i el passeig flexionat, que atribuïa a l'edifici del Casino.

125 ANYS DE LA PERMANÈNCIA D'UNA IMATGE I SENYA D'IDENTITAT

Aquest any estem commemorant el 125è aniversari de l'edifici del Casino, just coincidint amb uns temps de canvis convulsos; el salvament de l'edifici s'aconsegueix a l'inici de la transició democràtica, i la crisi severa que afecta la població avui, amb la pèrdua del treball, dels drets laborals i socials adquirits, obre un període de lluita social nou, per perfeccionar la participació en el sistema democràtic. A nivell europeu i local renaixen amb força els moviments nacionalistes empentats pel descontentament social que amenacen d'amagar la lluita global pels drets perduts, que els menestrals i els obrers industrials, promotors del Casino dels Nois, representaven com a senya d'identitat.

L'edifici del Casino després de la rehabilitació realitzada⁶ amb motiu de la declaració de Monument Històric Artístic d'Interès, continua caracteritzant l'espai públic amb l'exotisme de la seva imatge, fent de ròtula del passeig i de la rambla del Portalet, mantenint la senya d'identitat dels que el van construir i de la ciutat, però la utilització dels espais interiors, sovint plens de bullícia per la passió del futbol compartit en les transmissions televisives assenyalades..., semblen desaprofitats, i la seva biblioteca continua desconeguda o infrautilitzada. En una època dominada per la immensa quantitat d'informació immediata rebuda individualment dels mitjans audiovisuals i les xarxes socials, es troba a faltar la promoció de la pràctica pròpia dels casinos de la conversa pròxima i compartida, crítica i apassionada que doni llum, clarividència i versemblança a la informació rebuda; avui aquest paper vol ser reconvertit als centres cívics per compartir cultures, lleure i animació de la vida ciutadana. Al Casino això ja existia i es donava d'una manera festiva.

El canvi de la societat industrial per la dels serveis, marcada pel monocultiu del turisme, amenaça les poblacions costaneres amb la pèrdua dels seus distintius culturals; a Sant Feliu el Casino encara encarna la possibilitat de mantenir la singularitat si el dinamisme de la societat ganxona és capaç d'aprofitar-lo, generant activitat ciutadana en un espai salvat *in extremis* per aquest propòsit. L'edifici com a senya d'identitat col·lectiva no s'entén sense la història social de la ciutat, dels que el van promoure i dels que l'habiten.

José Ignacio Castaño
Arquitecte

Vist pel **LLEURE** **ELS ENVELATS DE FESTA A SANT FELIU DE GUÍXOLS.** “L’envelat, a la seva gran època, fou una de les invencions més enginyoses de la Catalunya vuitcentista: la fórmula perfecta amb què una societat meridional, democràtica i encara novella, després dels segles que havia passat sotmesa, retreta i esquerrpa, resolgué la manera d’esplaïar-se col·lectivament, una vegada l’any, improvisant el lloc que li mancava. [...] El gran saló màgic, aeri i fresc, que es munta i desmunta en una nit, com en els contes de fades. I l’envelat sorgí de terra, amb tot l’equip de gnoms especialistes –empresaris, decoradors, tramoistes, bastaixos i traginers. Els fills de la democràcia, polls ressuscitats, havien trobat just el palau portàtil i de lloguer que els calia.” Gaziel.

Els envelats catalans de Festa Major, o de Carnestoltes, varen aparèixer per donar resposta a una necessitat social del període vuitcentista com fou el fenomen dels balls de societat. Tot i que el seu origen se situa a Barcelona al voltant de l’any 1840, el seu ús es va estendre ràpidament per tot Catalunya i, de manera especial, a molts pobles del litoral, que, per tenir en aquells moments un desenvolupament econòmic important, es podien permetre el luxe de contractar-los.

Sant Feliu de Guíxols va tenir una estructura econòmica molt diversificada i completa en el període 1850-1950, que va donar peu a l’aparició de nombroses societats o agrupacions recreatives, que tingueren una importància cabdal en l’organització d’actes públics o privats, que promogueren la sociabilitat entre els seus ciutadans. Entre d’altres podem esmentar: Sociedad Centro Recreativo, Casino La Constància (Casino dels Nois) i Nuevo Casino La Constància, Casino Guixolense, Sociedad Las Amistades, Sociedad El Guixolense, Sociedad Obrera Germinal, Joventut Expansiva, etc.

Moltes de les societats i casinos esmentats disposaven dels seus propis teatres i salons on celebrar els seus balls de societat sempre que ho desitjaven, però, en arribar una Festa Major, aquests espais resultaven petits per poder rebre els convidats de tot arreu i era el motiu d’aixecar un envelat. No hem d’oblidar que els envelats ben gestionats eren una font d’ingressos, en general, per a aquestes societats i un motiu d’orgull i prestigi seu davant els veïns i altres societats rivals.

El cas de Sant Feliu de Guíxols és força especial respecte als envelats, ja que no només era la vila que havia muntat fins a quatre envelats simultàniament per la Festa Major, sinó que també n’havia plantat per Carnestoltes. Només Badalona va superar a Sant Feliu de Guíxols en la grandària i el nombre dels seus envelats.

Volem iniciar la història dels envelats de Sant Feliu de Guíxols tot recordant una de les referències cabdals i més importants del fenomen dels envelats, que podem trobar al llibre de Gaziel que duu per títol *Sant Feliu de la Costa Brava* (Barcelona: Editorial Aedos, 1963. p. 211-221). Recomanem als lectors la seva lectura, que els donarà una visió molt completa de la vida social, els casinos, els balls, la Festa Major i els envelats a Sant Feliu de Guíxols. Nosaltres complementarem amb noves dades tot aquest món festiu i de gresca.

La primera notícia periodística que tenim dels envelats a Sant Feliu de Guíxols la trobem al setmanari *El Bajo Ampurdán*, de data 1 d’Agost de 1885, motivada per

El cas de Sant Feliu de Guíxols és força especial respecte als envelats, ja que no només era la vila que havia muntat fins a quatre envelats simultàniament per a la Festa Major, sinó que també n’havia plantat per Carnestoltes

un enfrontament entre la junta directiva de la societat Centro Recreativo i l'Ajuntament, del qual n'era l'alcalde el Sr. Cipriano Prats. El conflicte va sorgir quan, des de l'Ajuntament, es va donar permís a una altra societat recreativa per instal·lar el seu envelat en el lloc que tradicionalment ocupava l'envelat del Centro Recreativo. A continuació transcrivim la carta de protesta que es va fer pública:

D'esquerra a dreta, les dues primeres, invitacions al ball de Carnaval de 1893 i 1886 del Casino La Constància. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut)

Les dues següents, invitacions als balls del Casino La Constància. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer (Autor: desconegut)

"Carta al alcalde:

Enterada la Sociedad que tengo la honra de presidir del oficio de V. y acuerdo continuado al pie del programa que se había sometido a su aprobación, ha resuelto con honda pena, comunicar a V., que no siendo posible levantar el entoldado para los efectos que en dicho programa se mencionan en el terreno, cuyo piso fue esplanado el año anterior por cuenta de esta sociedad, terreno que el secretario de la misma D. Juan Gafas solicitó personalmente a V. el día 27 del pasado junio, ó sea antes de haberlo concedido V. a los vecinos que V. dice se lo han solicitado, se encuentra en la imposibilidad material de poder ejecutar el citado programa por no haber en la playa de esta villa, a pesar de ser extensa, sitio a propósito para levantar dicho entoldado a menos de hacer sacrificios pecuniarios que esta sociedad no puede permitirse reglamentariamente.

Desde tiempo inmemorial, cuando una sociedad esplanaba una extensión de terreno para levantar un entoldado, se le reservaba la preferencia para ocuparlo los demás años, y esto es lo que se ha venido practicando constantemente con los Casinos La Constancia y Nuevo Casino Guixolense. Además de esto, no negará V. que tres días antes del 1º del actual, el secretario de esta Sociedad le pidió dicho terreno para levantar el entoldado, de modo que V. lo ha concedido a otras personas posteriormente, y en esto se ve la deliberada intención de V. de privar al Centro Recreativo del terreno de que se trata. Privación que implica la imposibilidad de celebrar los bailes y certámenes prevenidos en el Reglamento de la Sociedad.

Esta Junta está aún convencida de que si V. quiere, puede decorosamente concederle el repetido terreno, cediendo otro contiguo a los vecinos que lo han solicitado, pero si a pesar de esto no quiere V. concederlo, el Centro Recreativo, las familias que concurren a las diversiones que la Sociedad dá y los forasteros que nos honran con su estancia en esta villa, tendrán que agradecer a V. el favor de privarles la diversión, y la Fiesta Mayor perderá la parte de animación que esta sociedad le presta. Dios guarde a V. muchos años. S. Feliu de Guíxols 7 de julio 1885. Manuel Dalmau"

El que ens interessa d'aquesta carta és la constatació que a Sant Feliu de Guíxols s'havien aixecat envelats des de feia molt de temps abans de l'any 1885 i que

S'havia creat una mena de dret consuetudinari que atorgava la preferència de l'ús d'un terreny al costat de la platja per muntar-hi un envelat a aquelles societats que ho haguessin fet amb anterioritat en aquell mateix indret

ja s'havia creat una mena de dret consuetudinari que atorgava la preferència de l'ús d'un terreny al costat de la platja per muntar-hi un envelat a aquelles societats que ho haguessin fet amb anterioritat en aquell mateix indret. Un dels problemes o punts importants que presentaven els envelats en aquells temps era la qualitat de la pista de ball que, lògicament, es desitjava que fos el més plana i regular possible ja que, hem de recordar, que aquesta consistia en unes estores de llana o de jute col·locades directament sobre el terra existent o, en el millor dels casos, sobre una capa de boll, que servia d'aïllament i que regularitzava els bonyes que hi poguessin haver. Entenem la protesta del president Sr. Manuel Dalmau en veure que una altra societat aprofitaria totes les millors fetes per la seva societat en el terreny de la futura pista de l'envelat.

En aquesta carta queda ben reflectit que el Casino La Constancia i el Nuevo Casino Guixolense també havien aixecat envelats amb antelació al passeig de mar de Sant Feliu per la Festa Major. Però, com hem dit abans, el Carnestoltes també era una festa molt sonada a la població malgrat caure a l'hivern. La majoria dels balls es feien en els locals propis que tenien les diverses societats, però en alguns casos també es muntaven envelats al passeig de mar. A continuació donem una crònica apareguda al setmanari *Llevor* del dia 1 de març de l'any 1903 (respectem l'ortografia original):

"Ab l'acostumada animació y gatzara han transcorregut los dias de Carnestoltas, sens diferencia dels anys anterior. Los balls celebrats per las societats 'Las Amistades', 'La Constancia' y 'El Guixolense' en los salons de Goula, Vidal y en l'envelat del passeig, respectivament, se vegueren los tres dies bastant concorreguts, contribuint-hi sens dubte l'agradable temperatura de que disfrutarem aquells dias."

Fins que els components dels envelats no es varen transportar amb camions i calia fer el transport en carros, un dels punts més costosos i pesats era el transport de les llargues antenes –entre 12 i 15 metres de longitud per als envelats grans, com els que es bastien a Sant Feliu de Guíxols. Per aquesta raó algunes societats disposaven d'antenes pròpies que guardaven any rere any, fet que feia disminuir el cost del lloguer dels envelats i en facilitaven el transport. Per la següent notícia, que aparegué a *La Información* del dia 8 de setembre del 1904 i que transcrivim a continuació, podria ser que aquest fos el cas del Casino Guixolense:

"El último domingo prendióse fuego en un montón de palos "antenas", que existe en la playa del mar junto al sitio en donde acostumbra a levantar el entoldado el

A l'altra pàgina, vista general de la platja de Sant Feliu amb un envelat instal·lat cap al 1915. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: Josep Manetes)

A l'esquerra d'aquestes línies, noies assegudes a la terrassa del Casino dels Nois amb un envelat al fons, 1915. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: desconegut)

Però el més gran enemic dels envelats sempre fou la força del vent, ja que tot i la gran experiència acumulada pels enveladors en emprar les millors tècniques constructives, els envelats no deixaven de ser unes estructures ben simples per l'enorme volum que cobrien

"Casino Guixolense" pudiendo ser sofocado a los pocos momentos gracias a la pronta intervención de algunas personas que acudieron en seguida al lugar del suceso."

Però el més gran enemic dels envelats sempre fou la força del vent, ja que tot i la gran experiència acumulada pels enveladors en emprar les millors tècniques constructives, els envelats no deixaven de ser unes estructures ben simples per l'enorme volum que cobrien. A les comarques de l'Alt Empordà i a les Terres de l'Ebre, els enveladors reforçaven els envelats o bé, molt sovint, no acceptaven les demandes de les societats per muntar-los en aquestes comarques a causa de l'alt risc que representava. L'any 1921 un fort vendaval va ensorrar l'envelat de La Constancia pel Carnaval com diu la següent nota de premsa de *L'Ideal* de 12 de febrer d'aquell any:

"Han transcurrido casi desapercibidos los dias del pasado Carnaval. Aparte los bailes de costumbre y que ya anunciamos, no se vió ningun disfraz en la via pública y casi puede decirse que tampoco en los bailes.

El vendaval del domingo fue causa de que quedara seriamente destrozado el entoldado levantado por la Sociedad "La Constancia", viéndose obligada esta sociedad a suspender el baile del entoldado, celebrándose éste por las noches en el Salón Novedades."

Els envelats eren muntats, any rere any, per les diverses societats i d'això en queda constància en els articles que trobem en els diferents setmanaris locals, però en aquestes cròniques hi trobem a faltar, quasi sempre, el nom de la empresa dels enveladors que plantaven els diversos envelats. A tall d'exemple en la següent notícia que copiem es dona el nom exacte de l'orquestra que tocarà a l'envelat al setmanari *La Información* del 2 de juliol del 1903, però no es precisa el nom de l'envelador:

"El martes se reunieron en Junta General extraordinaria los socios de "Las Amistades" acordando contratar para ejecutar los bailes de la próxima fiesta mayor la orquesta Parera de Barcelona y un bonito entoldado de Gerona."

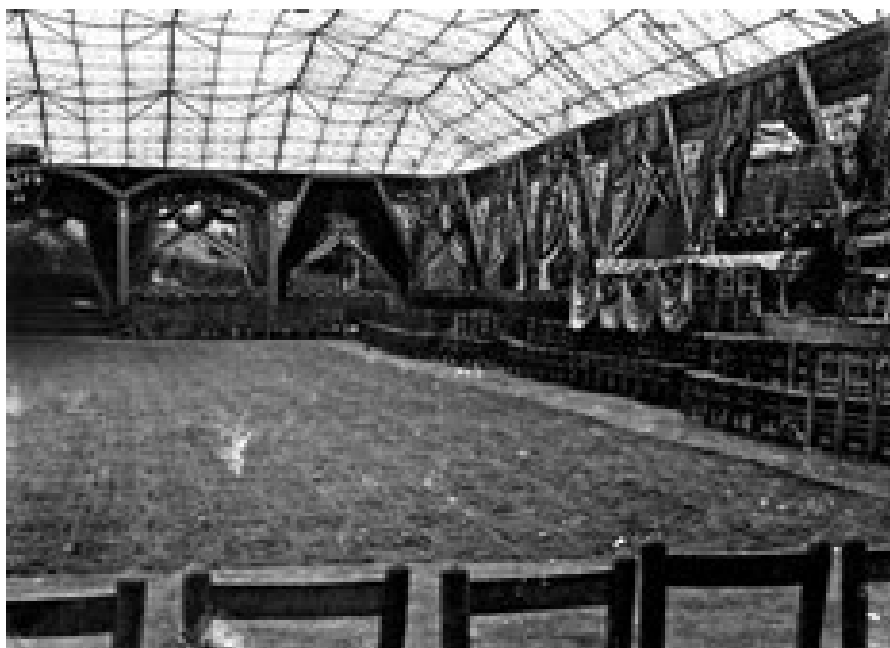
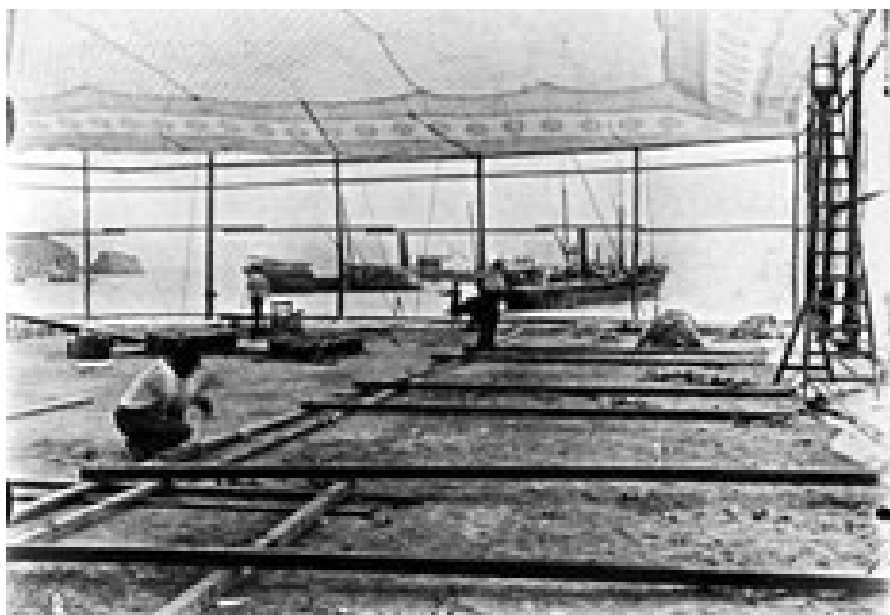
Malgrat que no sortís citat el nom de l'envelador, ja era prou conegut que l'envelador radicat a la ciutat de Girona era en Josep Comas. Això queda ben explícit en la següent notícia del setmanari *El Programa* del 4 de Febrer del 1911:

“En la reunión celebrada el jueves último en la sociedad Nuevo Casino La Constancia acordóse contratar para el próximo Carnaval, la banda del Regimiento de Asia y el entoldado del Sr. Comas de Gerona.”

Un dels punts més decisius en la vida de les societats promotores dels envelats era la selecció de l'empresa que havia de plantar l'envelat en la propera Festa Major. Ara ens sembla mentida com es prenia aquesta decisió simplement d'acord amb a la fama acumulada dels enveladors coneguts i a un pressupost aproximat. Fins i tot es deixava la decoració i la il·luminació de l'envelat en mans dels adornistes, sense que hi hagués cap dibuix, ja no diem fotografia, de l'interior de l'envelat

A dalt, moment del muntatge d'un envelat, concretament, "l'adorno" del recinte abans de ser aixecat per crear el passadís perimetral, per separar els cortinatges de les lones que delimitaven l'exterior. AMSFG. Col·lecció Neus Casellas. (Autor: desconegut)

A sota, interior d'un envelat al primer terç del segle xx. AMSFG. Fons Pere Ros. (Autor: Pere Ros)

que es llogava. A continuació incloem un interessant article signat per Amanuel Bròquil, aparegut al setmanari *L'Avi Muné* de Sant Feliu de Guíxols del 3 de juliol del 1920, que explica força detalladament com es prenia aquesta important decisió de forma assembleària al Casino La Constància o Casino dels Nois:

"DEL CASINO DELS NOIS

La diada del primer de juliol és una data típicament ganxona. Como no? Si aquell vespre és quan ha de decidir-se la balleruga de la Festa Major en el Casino dels Nois. Des de les nou, com si's tractés d'una cosa trascendental, van afluïnt socis i més socis cap a "La Constància". Els curiosos se situen fora, i a dos quarts de deu en punt debuta el nou President diguent cada any més o menys:

- Senyors; segons preveu el reglament, avui deu acordar-se el ball de Festa Major. Els senyors socis diran lo que demanen, si volen envelat o sala.
- Envelat, envelat... responen cent veus a la vegada.
- Bueno, molt bé. I l'envelat de qui ha de ser?
- D'En Vinyals, d'en Vinyals, contesten dues-centes veus.
- D'en Comas, interromp un altre.
- Fora, fora....!
- Demano la paraula!

S'aixeca un jove escardalenc, amb clenxa ben ratllada i bigoti moda planchado-alemán, i mirant altiu tots els recons de la sala engega el següent discurs.

- Sóc partidari de que vingui en Vinyals, perquè l'any passat En Comas ens va portar un rave!
- Molt bé, molt bé, exclama el coro de aldeanos.
- Sóc partidari de que vingui en Vinyals, prossegueix el jove en qüestió, perquè el tercer dia de festa encara ens estaven cosint l'estora i aquesta més semblava d'un envelat de la Vall d'Aro o Carota que no pas de Sant Feliu....

El president diu que es farà lo que s'acordi i tant bé com se sàpiga, però que l'envelat d'en Vinyals portarà 600 pessetes més de gastos de transport. El jove esmentat opina que això és igual, i amb ell son forces que hi coincideixen.

- La Societat acorda la vinguda del envelat del Sr. Vinyals?
- Sí! No! Fuera! Burro! Qu'és passi a votació! S'arma una gresca de mil dimonis.

Passa a votació la cosa. Els d'En Vinyals s'aixequen orgullosos del triomf que van a tenir, però el resultat és de que perden i que'l que vindrà és En Comas:

Comentari darrer. On s'emplaçarà l'envelat. A les terres d'acopi de prop del parc? Cándidament creiem que no. L'assumpte és molt probable que porti cua i qu'el tocar un cabaç de terra costi l'anar-s'en per terra a algú que somnia truites.

El Temps, que no és polític ni soci del Casino dels Nois té la paraula."

Aquest article ens permet comprovar les poques alternatives que tenien les societats de Sant Feliu de Guíxols, i de tota la comarca, a l'hora d'escollir l'empresa del futur envelat. Uns quants anys abans de tenir lloc l'assemblea ara descrita, es detallaven els envelats i els enveladors de les societats de Cas-

Sembla com si només hi hagués hagut dues alternatives a l'hora de llogar els envelats per a aquests anys a les comarques gironines

sà de la Selva en el setmanari *El Programa* de 3 de Juny del 1911, en el qual s'afirmava que els balls de la Juventud Progresiva es farien en un magnífic envelat de D. Josep Comas i els de la societat Tertúlia La Unión en un envelat del Sr. Viñals de la Ciutat Comtal. Sembla com si només hi hagués hagut dues alternatives a l'hora de llogar els envelats per a aquests anys a les comarques gironines.

En la microhistòria dels envelats hi havien d'aparèixer per força els conflictes socials presents en aquestes ciutats del Baix Empordà, a causa de l'existència d'una creixent classe obrera en totes aquestes poblacions i dels molts conflictes socials i polítics en aquella època. De totes maneres sobta veure el llenguatge agressiu utilitzat en els textos que transcrivim a continuació per part de la Societat Obrera Germinal de Sant Feliu de Guíxols, article que fou publicat al setmanari *Acción Social Obrera* del 10 de juliol del 1920:

"Los componentes de la sociedad obrera "Germinal", a fin de no confundirse con los esbirros de la Patronal en los dias de la próxima Fiesta Mayor, han alquilado por su cuenta un magnífico entoldado para celebrar en él distintos festejos habiendo contratado a la reputada orquesta "La Farnense" de Santa Coloma de Farnés.

La discreción de esta entidad recomienda pués a los trabajadores de las poblaciones vecinas que esten dispuestas a venir a pasar algun día de las fiestas en ésta, que tengan en cuenta, que para imposibilitar en absoluto el que ningún burgués pueda participar de los festejos que se organicen, para entrar en el entoldado se exigirá la exhibición del carnet del sindicato a que se pertenezca, con el bien entendido, que a los "amarillos", ni con carnete se les facilitará entrada tampoco."

L'envelador Josep Comas de Girona va ser objecte d'un boicot per part del sindicat d'adornistes de Caldes de Malavella pel fet que va incomplir el pacte acordat amb ells com queda exposat en un article del setmanari *Acción Social Obrera*, publicat a Sant Feliu de Guíxols el dia 18 de juny del 1921, tot i que no acabem de comprendre la falta precisa comesa per l'envelador:

"Cassá de la Selva:

Llamamos la atención del elemento obrero de esta comarca para que tenga en cuenta la arbitrariedad que acaba de cometer el patrono adornista José Comas de Gerona, contra los obreros pertenecientes al Sindicato único del ramo de adornistas.

Este Sr. es muy informal, cosa que no creíamos, porque no llegamos a concibir que después de haber contraído un compromiso con esta sociedad obrera, no estuviera dispuesto a cumplirlo.

El dia 20 de mayo próximo pasado, dicho patrono firmó unas bases de trabajo que debían regir toda esta temporada de verano; pués han transcurrido solo

El període de màxim esplendor dels envelats, tant per la seva importància social com per la qualitat de les decoracions interiors foren les dues dècades anteriors a la Guerra Civil

algunos días, y con la naturalidad del hombre informal, ha roto descaradamente su promesa. En vista de esto, esta sociedad obrera le ha declarado la huelga, cuyo acuerdo le ha comunicado con carta certificada.

También nos vemos obligados a hacer públicos el nombre de algunos obreros que han traicionado nuestro Sindicato separándose de él con el fin de ir a trabajar, según creemos, con dicho burgués, puesto que algunos de ellos ya están ocupado en su almacén. He aquí sus nombres: José Ferrer, Andrés Gubau, Antonio Oliver, Juan Barangé, Dalmacio Massa, Vicente Serra, Buenaventura Ribas, Luís Ferré, José Marcó, Juan Gou y Poncio Bosch.

Depende de la actitud que adopten los obreros de esta comarca para que este explotador tenga más formalidad y estos obreros traidores de su propia causa cumplan con su deber.

El proceder de José Comas es una burla manifiesta a nuestro Sindicato. Una sociedad recreativa de esta localidad le contrató un entoldado para los días de la fiesta mayor próxima pasada; Comas por salir airoso de sus compromisos y momentáneamente del paso, firmó las mentadas bases por lo visto con la intención de no cumplirlas.

Esperamos que todos los obreros de la comarca sabrán boicotear los entoldados de José Comas de Gerona, como acto de solidaridad hacia los compañeros del Sindicato del ramo de adornistas.

La Junta"

Si bé Gaziel ens parla que a Sant Feliu de Guíxols es varen arribar a muntar fins a quatre envelats a la platja per la Festa Major en algun any excepcional, el més normal foren dos, com a molt tres. El període de màxim esplendor dels envelats, tant per la seva importància social com per la qualitat de les decoracions interiors foren les dues dècades anteriors a la Guerra Civil, els anys vint i trenta del segle passat. El darrer envelat muntat per la Festa Major a Sant Feliu de Guíxols fou el de l'any 1966, que fou bastit per la Casa Torras de la Bisbal d'Empordà per encàrrec del Casino dels Nois. La desaparició del fenomen dels envelats fou a causa dels canvis socials radicals apareguts a la societat catalana a partir dels anys seixanta, tant a nivell econòmic, especialment per l'auge del turisme foraster, com dels costums. Això no vol dir que, durant tot un segle, els nostres avantpassats no gaudissin d'aquests espais màgics, que, per raó del seu caràcter d'espai efímer, encara ho resultaven més.

Francesc Albardaner i Llorens
Arquitecte

Vist per la **CULTURA** **ELS CENT PRIMERS ANYS DE LA BIBLIOTECA DEL CASINO DELS NOIS (1880-1980): ESPLENDOR, RUÏNA I PATRIMONIALITZACIÓ D'UN GABINET DE LECTURA MENESTRAL.** La Biblioteca del Casino La Constància ha estat i és encara una de les joies del patrimoni històric i cultural de Sant Feliu de Guíxols. A banda de la funció pròpia d'una biblioteca, ha estat considerada un dels atractius de la ciutat i ha estat mostrada durant visites i estades de personatges a casa nostra. Tan sols va compartir el seu protagonisme amb l'Observatori Astronòmic Català de Rafael Patxot, en funcionament des de 1896 fins a 1911. La seva importància i singularitat li confereixen una identitat pròpia, però el seu naixement i la seva història estan intrínsecament lligats al Casino.

“La millor menestralia
en el Casino dels Nois
(que n'estaven de cofois!)
gran biblioteca hi tenia!”

[GAZIEL. *Goigs de Sant Feliu de Guíxols*, 1952]

Agustí Calvet, *Gaziel*, ha estat una de les veus més acceptades en la configuració del relat històric de la ciutat. *Gaziel* va escriure sobre la Biblioteca del Casino dels Nois, tant als *Goigs* com, sobretot, a *Sant Feliu de la Costa Brava* (1963). Però fins a quin punt era important aquesta biblioteca? Era motiu de tanta admiració entre els socis de l'entitat?

He anat a altres fonts, segurament menys recreades que la de l'escriptor guixolenc. En aquest sentit, han estat útils uns setanta articles de la premsa guixolenc del període 1880-1991, entre els quals destaca el de Perllongat (*L'Avi Muné*, 27-11-1920).

Per acabar, aquest treball parteix de la recerca feta sobre la depuració franquista d'aquest centre de lectura, la qual cosa vam investigar i publicar (2001). En aquella ocasió ja vam tenir ocasió d'entrevistar alguns testimonis i llegir el treball de Martínez Teruel –que encara deu ser inèdit– on vam trobar una anàlisi de les actes de l'entitat.

UN CASINO AMB O SENSE BIBLIOTECA (1851-1880)

En ple segle XIX, una època de canvis i del naixement de la noció de “classes populars”, les quals van començar a reivindicar els seus propis espais. Ateneus, casinos i gabinets de lectura foren fórmules associatives dedicades al gaudi col·lectiu, la lectura de la premsa diària i la tertúlia política. A Sant Feliu, el 1834 ja hi va haver un primer gabinet de lectura.

Pel que fa al Casino dels Nois, es fundà el 1851 amb quaranta socis i es nodrí ràpidament d'un públic progressista i de professions relacionades amb la indústria del suro –des de petits industrials a obrers–, un sector tradicio-

Ateneus, casinos i gabinets de lectura foren fórmules associatives dedicades al gaudi col·lectiu, la lectura de la premsa diària i la tertúlia política

La Biblioteca del Casino dels Nois va viure una primera etapa de veritable esplendor els anys en què Salvador Albert en va ser l'animador principal

nalment interessat en la formació i la lectura. El 1860 fou legalitzat com a Casino La Constància.

A banda dels actes recreatius organitzà vetllades, conferències i actes polítics d'inspiració republicana i federal. Desconeixem –encara– si, a banda de llegir-hi la premsa, al Casino dels Nois s'hi podien consultar llibres.

EL NAIXEMENT DE LA BIBLIOTECA DEL CASINO DELS NOIS (1880-1900)

La primera menció de la biblioteca del Casino la trobem a l'*Eco Guixolense* de l'11 de gener de 1880, en què es diu que un membre de la junta de l'entitat ha dedicat unes paraules a la "selecta aunque modesta biblioteca". Uns anys després sabem que aquella senzilla biblioteca havia anat enriquint els seus fons, especialment amb "algunas publicaciones científicas muy interesantes" i s'havia convertit en la més gran i qualificada de les biblioteques d'entitats guixolenques (*El Bajo Ampurdán*, 04-01-1885).

També havia crescut el mateix Casino, que havia passat de 46 a 185 socis entre 1875 i 1885 i, tres anys després, havia iniciat la construcció d'un nou edifici d'estil neomudèjar, el que coneixem actualment al passeig dels Guixols. Fou aquí on s'instal·là una majestuosa biblioteca, de llibres bellament enquadernats i perfectament moblada, que fou "l'admiració de Guixols" –deia Perllongat–, tant per part dels socis com dels visitants, i es convertí en un saló de renom provincial, fins al punt que determinades personalitats que visitaven la ciutat tenien una cita obligada amb aquest saló. Reclus (1868) o Carles Soldevila (1936) en són dos exemples ben diferents.

Si bé algunes notícies de l'època descriuen unes biblioteques plenes a vessar (*El Puerto*, 05-05-1900), altres especifiquen que la majoria de casinos no en tenen –per descomptat, tampoc n'hi havia de pública– o que són poc concorregudes (*El Noticiero*, 24-03-1892).

QUARANTA ANYS D'ESPLENDOR INTERMITENT (1900-1939)

La Biblioteca del Casino dels Nois va viure una primera etapa de veritable esplendor els anys en què Salvador Albert en va ser l'animador principal i hi donà unes famoses conferències sobre Ibsen. El centre tenia un horari molt dilatat, però era sovintejada als vespres –entre 7 i 10–, un cop acabada la jornada laboral: el lector "no volia anar-se'n al llit sense el consol d'una petita excursió per regions espirituals, ignotes i fascinadores" –diu Gaziol.

De treballadors n'hi anaven de tots tipus i militàncies. En una ocasió es de-

El vandalisme repuntava per Carnaval (El Programa, 11-03-1911) o durant els balls, ja que els músics es canviaven a dins, i algun d'ells havia sostret algun volum

fensà la subscripció al periòdic anarcosindicalista *Solidaridad Obrera* perquè “debe dar cabida a varias tendencias”. Les dones hi anaven menys, per això s’aplaudia que “un grup de senyoretes” hagués estat a la biblioteca el dia de Tots Sants (*L’Avi Muné*, 09-11-1918).

Sembla provat que el públic no mancava, però un sorprenent article a *L’Avi Muné* ens descriu un “saló-biblioteca, que tanta fama té d’ésser de primera quan tant li falta per ésser de segona” (*L’Avi Muné*, 14-05-1921). Possiblement hi va tenir a veure la disminució de socis del Casino entre 1914 i 1919 –de 700 a 560–, coincidint amb uns anys de crisi. Tot i la posterior recuperació de l’activitat –i del nombre de socis: 960–, a partir de 1927 el públic jove deixà de freqüentar la biblioteca i, en canvi, continuà omplint la sala de joc (*Acción Social Obrera*, 20-02-1926).

El fons bibliogràfic es catalogà, els anys 1910-1915, en un registre ordenat per cognom d’autor, i amb dos altres per títol de l’obra. Tots tres van anar essent completats fins al 1930. Al final d’aquesta etapa, la biblioteca tenia catalogats 2.552 llibres. No es tractava d’una gran quantitat de llibres, però la col·lecció era diversa i de qualitat –majoritàriament en castellà. Hi havia obres de Reclus, Volney, Cantú, Flammarion, Pi i Margall, Castelar, Fourier o Bakunin: “una selecció indigesta per a païdors ingenus” –deia Gaziol–, però també una forma d’emprendre “tot just la primera llegua d’un camí llarg i costerut”, el del coneixement.

El saló de lectura presentava els volums ordenats en deu col·leccions, instal·lades en armaris diferenciats: autors catalans; novel·la espanyola; novel·la europea, filosofia i política; art; tecnologia i oficis; ciències naturals; medicina venèria i anatomia, barrejats amb algun llibre eròtic; hemeroteca, i premsa nacional i internacional, que era el més consultat. No obstant això, se sap que el setmanari *El Programa* era destruït sistemàticament (*El Programa*, 14-01-1911).

Detalls de la Biblioteca del Casino dels Nois als anys noranta, quan estava en funcionament. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: desconegut)

L'autèntica edat d'or del gabinet de lectura havia quedat circumscribita entre els anys 1900-1914 i, després, el seu fulgor havia estat intermitent fins a la Guerra Civil.

El vandalisme repuntava per Carnaval (*El Programa*, 11-03-1911) o durant els balls, ja que els músics es canviaven a dins, i algun d'ells havia sostret algun volum. Una dècada més tard encara es deia que "per la Biblioteca hi campen algun o varis *zulús* que s'emporten diaris i revistes" (*L'Avi Muné*, 08-01-1921). El mal era endèmic: el 1929 el públic parlava mentre altres llegien, per la qual cosa es proposava la creació del càrrec retribuït de bibliotecari (*L'Avi Muné*, 02-11-1929).

ROBATORIS, PURGA I DECLIVI (1939-1960)

Durant la Guerra Civil, els pocs lectors que freqüentaren la biblioteca foren els estudiants de l'Institut –llavors a la Casa Patxot, ben a prop. Al final del conflicte, algú va aprofitar per robar-hi el valuós *Quijote* imprès sobre suro.

Però el que vindria a continuació seria igualment reprovable. Les noves autoritats franquistes portaren a terme una profunda repressió a tots nivells, també en el terreny cultural. Pel que fa a les biblioteques, foren "depurades" de les lectures considerades incompatibles amb el nou règim. La del Casino dels Nois no se salvà de la purga; així, entre febrer i abril de 1939, es portà a terme la retirada dels volums considerats "perniciosos".

En un altre lloc ja vam publicar tot el referent a la depuració, per això no cal que m'hi estengui. Senzillament, apuntar que es van retirar 48 llibres de tendència republicana, federal, obrerista, catalanista, masona, religiosa heterodoxa i eròtica, obra d'autors com ara Voltaire, Danton, Bakunin, Marx, Renan, M. Domingo, Rovira i Virgili, Ferran Soldevila o, fins i tot, catalanistes de dretes com ara Cambó, Estelrich i Prat de la Riba.

Això marcà un punt d'inflexió, no tant perquè a la biblioteca li haguessin retirat els volums esmentats, sinó bàsicament perquè els temps havien can-

Detalls de la Biblioteca del Casino dels Nois als anys noranta. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges. (Autor: desconegut)

viat. L'autèntica edat d'or del gabinet de lectura havia quedat circumscrip-
ta entre els anys 1900-1914 i, després, el seu fulgor havia estat intermitent fins
a la Guerra Civil.

Se succeïren els bibliotecaris, les juntes i els intents de revitalitzar la bibliote-
ca. Hi va haver voluntarioses reordenacions els anys 1945-1947, 1956-1957 i
1962-1964 –alternades amb anys de deixadesa– i fins i tot es canvià el mobili-
ari, però tot fou endebades. L'accés a la formació ja no passava per la lectura
autodidacta i les formes d'oci s'havien allunyat dels centres de lectura –i fins

De lloc de lectura passava a ser objecte d'estudi –i també d'admiració, però no ja en el sentit funcional de Perllongat, sinó en el nou sentit patrimonial que començava a tenir

i tot dels casinos. Causa d'això –o com a conseqüència– fou la reducció dels horaris d'obertura i la manca de noves adquisicions bibliogràfiques fins als anys seixanta.

DE LA FUNCIÓ A LA PATRIMONIALITZACIÓ (1964-1980). CONCLUSIONS

Ens sorprèn saber que la dècada dels seixanta, els lectors anuals eren uns 1.500, segons anotava el bibliotecari Albert Sais (*Àncora*, 27-03-1969), però els anys següents, la biblioteca tornava a estar desordenada i fins i tot havia romàs tancada algun temps.

Mentrestant, a Sant Feliu s'havia obert la biblioteca de la Caixa de Pensions (1956), la primera de caràcter públic. El mestre Josep Mas Dalmau –el meu oncle-avi– se'n va felicitar, perquè "si la biblioteca social del Casino dels Nois ha sido forja de la cultura de destacados guixolenses, es de esperar que nuestra primera biblioteca pública nos dará un más alto nivel cultural y espiritual" (*Àncora*, 23-04-1959).

En definitiva, l'existència d'un nou centre de lectura –públic i modern– i el desinterès reiterat envers la biblioteca del Casino dels Nois van motivar un canvi en l'apreciació que es tenia del vell saló de lectura. Per comptes de voler-lo ressuscitar inútilment, se'l començà a veure com un magnífic exemple del patrimoni històric i cultural guixolenc.

Un dels actors principals d'aquest procés de canvi fou Josep Vicente, llavors alcalde –vegeu el seu article a *Àncora* (15-02-1990). L'any 1980, per Sant Jordi, la biblioteca acollí una exposició sobre el llibre; el 1985 se signà un conveni amb l'Ajuntament pel qual es garantia un horari d'obertura, prèvia reorganització; i el 1987, s'instituïen unes borses d'estudi per a treballs de recerca sobre el centre.

Amb l'exposició de 1980 culminaven cent anys d'un centre viu. De lloc de lectura passava a ser objecte d'estudi –i també d'admiració, però no ja en el sentit funcional de Perllongat, sinó en el nou sentit patrimonial que començava a tenir.

Jordi Gaitx
Historiador

PRINCIPALS FONTS CONSULTADES (a banda de les citades al text)

MARTÍNEZ TERUEL, Guillem, *La biblioteca del Casino La Constància de Sant Feliu de Guíxols* [treball inèdit, finals dels anys 1980].

GAZIEL. "Sant Feliu de la Costa Brava", dins *Obra Catalana completa*. Barcelona: Editorial Selecta, 1970, p. 313-319.

GAITX MOLTÓ, Jordi; LEON, Andreu; MAURICI, Albert; SOLÀ, Josep. "La depuració de la biblioteca del Casino dels Nois de Sant Feliu de Guíxols. Un cas de violència ideològica franquista (febrer de 1939)" dins *Premis literaris Àncora 2000*, Biblioteca Serra D'Or, 264. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.

GAITX MOLTÓ, Jordi; LEON, Andreu; MAURICI, Albert; SOLÀ, Josep. "La repressió cultural sobre la biblioteca del Casino dels Nois (febrer - maig 1939)" dins *L'Arjau. Informatiu de l'Àrea de Patrimoni Cultural*, núm. 38 - novembre, Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, 2000.

JIMÉNEZ, Àngel. *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*. Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament, 1997.

SOLÀ I GUSSINYER, Pere. "Ateneu" i "Casino" dins MESTRE I CAMPI, Jesús (dir.). *Diccionari d'Història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, El Punt, 1999.

ANGUERA I NOLLA, Pere. "Centre de Lectura de Reus", dins MESTRE I CAMPI, Jesús (dir.). *Diccionari d'Història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, El Punt, 1999.

Prensa guixolencina diversa (1880-1991).

Entrevistes a Joan Canadell Mas, Josep Escortell Cerqueda, Narcís Masferrer Buixó, Jaume Provensal Baus, Josep Vicente Romà i Junta de Govern del Casino dels Nois (2000).

CALIDOSCOPI

L'ENTREVISTA

JOSEP PUJOLRÀS, guixolenc d'adopció, actualment és president de la Junta Directiva de la Societat del Nou Casino La Constància, càrrec que exerceix des de fa un any i mig. No li fan por els canvis i, juntament amb el seu equip, treballa de valent en el seu projecte: tirar endavant aquesta entitat perquè torni a tenir pes en la ciutat.

Josep Pujolràs va néixer a Bonmatí, a la comarca de la Selva, el 17 de novembre de 1932. Ara té vuitanta-un anys i, fins fa cinc anys, hi va viure i hi havia tingut negoci. S'havia dedicat a la fabricació de mobles i a la decoració. L'ofici de fuster el va aprendre quan tenia catorze anys i recorda que llavors cobrava tres pessetes setmanals i que de seguida li'n van pagar cinc, tot i que, per als aprenents, era molt difícil tenir un sou. Amb el seu germà van crear l'empresa Mobles Ter SA, juntament amb tres socis més. Al cap de set anys, van fundar l'empresa Pujolràs germans, on va treballar fins que es va jubilar. La seva gran afició ha estat el futbol, no hi havia jugat massa, tan sols una temporada abans de fer el servei militar a Sant Climent Sescebes. Però durant 25 anys va fer d'en-

trenador per a diversos equips: ha treballat per tot l'Empordà, la Selva i el Gironès. Ha estat en clubs com Torroella de Montgrí, Maçanet de Cabrenys, Salt, Anglès, Pont Major, Celrà, la Cellera de Ter, Bonmatí, etc. Guarda especials bons records del seu pas per Torroella i Maçanet, encara que, en aquest darrer cas, havia de fer desplaçaments de 98 km i, ben comptat, al final no hi guanyava gairebé res. Tota la vida ha estat una persona activa, li ha agradat col·laborar en activitats i participar en organismes, en definitiva, estar implicat en la vida del seu poble. A Bonmatí va estar a l'Ajuntament com a regidor a l'oposició durant dues legislatures. Pensava que a Sant Feliu de Guíxols podria descansar, però, com ell diu rient "al cap d'un any ja m'havia tornat embolicar".

Fa poc que viu a Sant Feliu de Guíxols i ja és president d'una entitat, ha estat fàcil integrar-se?

Fa poc que vaig venir a viure a Sant Feliu, per circumstàncies de la vida, perquè hi tinc arrels: hi viuen la meua filla i el meu gendre. Vinc d'un poble petit, Bonmatí, a la vall del Ter. És un lloc totalment diferent, hi vaig néixer i hi he passat tota la vida, ja tenia uns costums fets, però m'he adaptat molt ràpid a Sant Feliu de Guíxols, molt més del que comptava perquè la gent que he trobat és molt amable, molt oberta i la integració ha estat molt fàcil. Tot just fa cinc anys que hi visc i he fet moltes amistats... puc dir amb orgull que em sento un ganxó més.

Quan va arribar, què va fer per conèixer gent?

Automàticament em vaig fer soci dels dos casinos, el Guixolenc i La Constància, però a La Constància de seguida vaig fer companys.

Quines activitats hi feia al Casino? Com va trencar el gel?

A la planta baixa hi ha un lloc per jugar a les cartes. Fem partides de botifarra i vaig començar a anar-hi cada dia després de dinar i encara hi vaig! M'hi sento molt bé.

Què el va fer decidir a presentar una candidatura per a la renovació de la Junta?

Em semblava que es podien fer més coses perquè no funcionava al 100% i hi havia d'haver canvis! Els socis només hi van a fer algun cafetó i a jugar partides de cartes... Vaig preguntar-me per què no era una entitat més activa i em va quedar clar que calia una reno-

A la pàgina esquerra, rambla del Portalet i Casino dels Nois a principis de la dècada dels noranta. AMSFG. Fons Joaquim Bigas Quintana (Autor: Joaquim Bigas)

En aquesta pàgina, Josep Pujolràs durant l'entrevista per a L'ARJAU. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: Salvador Estibalca)

vacació a nivell de Junta, d'organització i del sistema de funcionament.

Qui hi té a la Junta?

Som set. L'equip el formen, a part de mi mateix, en Josep Valentí com a vicepresident, en Joaquim Fonts com a secretari, en Joan Arnau com a tresorer i en Miquel Pol, en Màrio Conchillo i l'Agustí Mantes, com a vocals. He tingut molta sort, ja que la majoria no els coneixia, va ser el meu company de partides de botifarra qui em va fer la proposta. Hi vaig confiar i l'hem encertat, treballem molt a gust i estem ben avinguts.

Quan van començar?

Vam començar el 12 de gener de 2013, ara ja fa prop d'un any i mig. Es van fer eleccions i vam sortir elegits de manera clara.

Què van trobar?

Vam trobar dèficit en els comptes i ara hem aconseguit superàvit! Hem hagut de suprimir despeses, a contracor, per exemple els balls de Festa Major, les havaneres, etc. Econòmicament estem molt limitats, per això sanejar el pressupost ha estat un pas molt important.

Li puc preguntar quins ingressos tenen?

No és cap secret, els únics ingressos de què disposa el Casino són les quotes dels socis i els ingressos de les màquines escurabutxaques.

Quants socis té actualment el Casino?

En aquest moment hi ha 230 associats i la quota era de 20 € l'any, la vam pujar a 25 €. No ha estat gens fàcil...

Quins objectius es proposen?

El nostre projecte era fer activitats, però

malaauradament ens hem trobat amb moltes dificultats, especialment temes burocràtics. Tenim una sala magnífica que és l'antiga sala de ball a la primera planta, però de moment no s'hi pot fer res perquè calen moltes reformes.

Realment es tracta d'un espai molt bonic...

Sí, però el Casino, el Nou Casino La Constància, està completament abandonat. Fa anys que no s'hi fa res. De mica en mica el volem arreglar. L'element més important és la sala, però calen obres importants perquè no compleix les normatives. Caldria una sortida de seguretat, renovar tota la instal·lació elèctrica, hi ha barreres arquitectòniques... Tot això requereix molta inversió. Llavors, hem començat per l'escala i els banys. De fet, hi ha dues escales, però una es va haver de tancar per instal·lar-hi les màquines escurabutxaques, per raons de seguretat. Ara, amb els permisos pertinents, s'ha tornat a obrir i hem pogut rehabilitar l'escala i els lavabos.

Creu, doncs, que la podran habilitar, la sala, per organitzar activitats?

Com ja t'he dit, es tracta d'una obra important

i caldrà tenir diners. No sabem si ho podem assumir si no tenim alguna ajuda de l'Ajuntament. Fins fa poc hi havia una escola de dansa, però l'espai ara ha quedat lliure. Estructuralment, uns anys enrere, es va reforçar el pis amb bigues de ferro, per tant, el terra aguanta molt de pes i està en condicions d'assumir qualsevol esdeveniment.

S'hi han adreçat a l'Ajuntament?

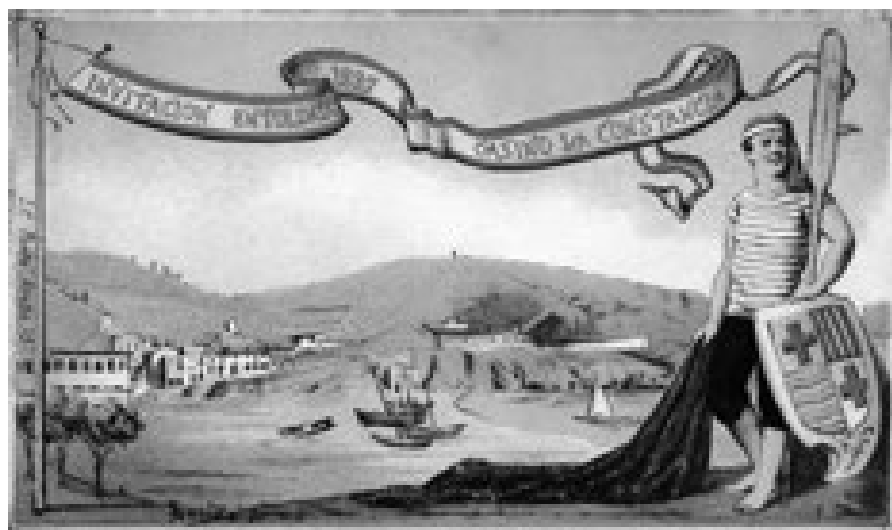
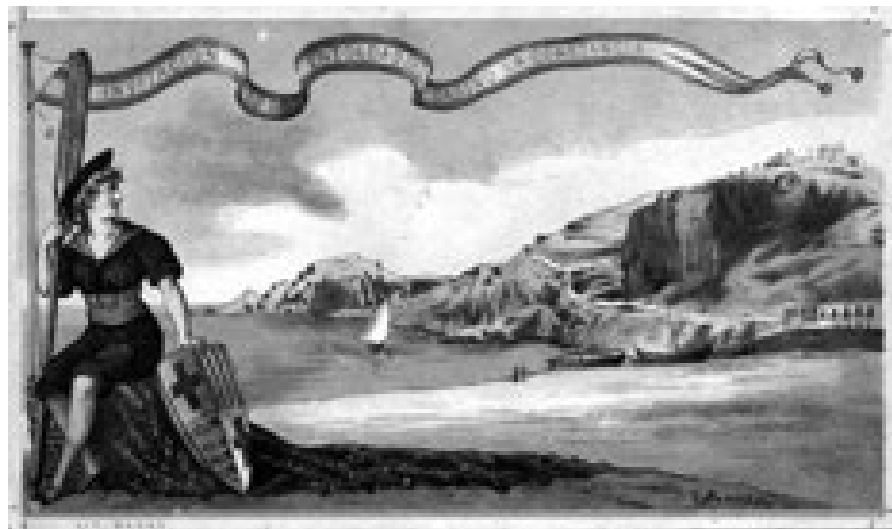
I tant, el Consistori ens ha acollit molt bé i el senyor alcalde sempre s'ha mostrat molt accessible i ens ha ofert sortides. Per exemple, els primers cops que hi vam anar a parlar, ens va enviar dos tècnics que van mirar el tema de la sala, les instal·lacions, la seguretat, la senyalització... El tema burocràtic és complicat i, de moment, està parat.

Han rebut alguna altra ajuda de l'Ajuntament?

Sí, hem signat un conveni que és molt important per posar-nos al dia econòmicament. Ja he dit abans que, quan vam arribar, vam trobar un deute acumulat important. El casino devia 14.150 € que, amb els interessos, pujava a 20.000 €. Atès que la societat era deutora de l'Ajuntament resultava impossible signar cap conveni de col·laboració, hem negociat el fraccionament del pagament del deute, ara paguem 400 € al mes i, a més, també rebem una subvenció anual 7.500 € a dos anys vista. Jo espero que això es pugui prorrogar ja que el tema econòmic pesa i condiona tot el que puguem arribar a fer.

Si que estava endarrerit aquest tema...

Sí, pensa que una part important d'aquest deute correspon a l'impa-

gament del dret de terrassa, la taxa d'escombraries i l'IBI de dos anys. Resulta que el casino, com que està protegit, està exempt del pagament d'aquest impost. Ens hem assessorat i ara hem presentat la documentació corresponent, però encara no hem tingut una resposta oficial per part de l'Ajuntament. A part, ja hi havia hagut un conveni anteriorment, encara es pagava en pessetes. L'ajuda era de

250.000 pessetes, però es va deixar de pagar per causes que es desconeixen i no s'havia tornat a intentar.

Si aconseguirien poder gaudir d'aquests recursos a llarg termini, quin tipus d'activitat els agradaria fer?

De moment farem un campionat de botifarra per la Festa Major, quan vaig començar no se'n feien i tampoc no recordo haver-ho llegit enlloc. El

Invitacions als balls del Casino La Constància. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut)

tema dels balls i dels espectacles ara com ara és complicat per raons de seguretat, però també s'hi poden fer moltes altres coses com concursos de dibuix, exposicions de pintura o fotografia, cursos... La sala actualment té un aforament de 150 persones, però està previst que n'hi càpiguen 400. No descartem que més endavant puguem fer-hi concerts o espectacles de petit format.

N'està satisfet d'haver-se presentat? Què és el que li agrada més?

Estic feliç perquè és una feina que em motiva. Hi passo moltes hores, de fet, els matins passen volant, ni me n'adono! Ara estic revisant tota la documentació i ho trobo molt interessant. Per exemple, m'he assabentat d'una anècdota molt curiosa, relacionada amb el meu Bonmatí natal, que pertanyia al municipi d'Amer. Resulta que l'any 1954 la Societat contractà l'Orquestra Moderna d'Amer per unes actuacions a la sala de ball per un preu de 1.000 pessetes més 500 de desplaçaments. En el viatge de tornada, tingueren un accident i morí un component de l'orquestra, cosa que comportà un judici contra la Societat. L'advocat defensor de la vídua fou el Sr. Galí un veí de casa meua a Bonmatí, molt amic meu. He après molt escoltant i ara també llegint. M'ho passo molt bé llegint els documents i m'agrada saber què va passar. Al llarg de la història hi ha hagut situacions complicades. Quan van fundar el casino van fer abonaments de 25 pessetes, amb un 5% anual, que llavors eren molts diners. Això era cap al 1890 –ja fa uns dies!– i es va fer per finançar les obres de l'edifici. Consta en les escriptures que es feren crèdits

i el creditor obligava a tornar els diners en monedes d'or o de plata. He vist que sempre hi ha hagut moltes dificultats, abans i ara! En diverses ocasions s'han fet préstecs, tenim les escriptures...

Veig que té vocació d'arxiver, i la biblioteca del Casino?

La biblioteca ara està tancada perquè no està en condicions. Està molt abandonada... Els mobles han estat molt retocats. De fet, són de fusta natural però ara no es veu per la manera com van ser pintats. Crec que deuen ser de noguer, jo vaig ser de l'ofici, però ara no ho puc saber. És una llàstima, la seva restauració seria molt costosa.

Quines possibilitats hi veu en la biblioteca?

El valor és el conjunt, els llibres, de fet, ja no són actuals. M'agradaria arreglar-la però no perquè s'hi anés a llegir, sinó perquè es pogués visitar.

Es plantegen col·laborar amb altres entitats?

Per què no? De fet, el Casino ja serveix com a seu d'altres entitats. La Penya Barcelonista tenia un espai a dalt i també la Colla Sardanista, que li continua tenint. És el seu lloc de reunió i d'assemblees.

Quan hi tornarà a haver eleccions per a una nova Junta?

Els estatuts estableixen tres anys de mandat, jo ho canviaria a quatre perquè tres són poc temps. Amb totes les dificultats que ens hem trobat només de començar, ja ha passat un any i mig. Però canviar els estatuts és un tema que cal estudiar molt bé.

Com veu el futur?

El futur no el veig malament, amb una junta que porti les coses bé. A l'equip actual hi ha gent molt competent i treballadora. Si tinc salut, m'agradaria tornar a presentar-me, suposo que als companys també. M'agradaria posar el casino al dia, veure'l arreglat. Havia estat una entitat amb molt de pes, potser no es pot aconseguir estar igual, però podem avançar molt. Tot ha canviat, aquestes societats ho tenen molt difícil per mantenir-se perquè tenen pèrdues importants. Sovint han aguantat venent patrimoni. Cal canviar l'enfocament i es pot tirar endavant, de mica en mica. És important treballar en col·laboració, la de l'Ajuntament pot tenir molt de pes. Finalment, m'agradaria agrair-vos l'atenció que amb aquesta entrevista heu dedicat a la nostra entitat i a la meua persona en particular. Ens agrada poder arribar a tothom i fer-ho a través d'aquesta publicació és un honor.

M. Àngels Suquet
Arxiu Municipal
de Sant Feliu de Guíxols

Casinos de Sant Feliu de Guíxols

A Sant Feliu de Guíxols al segle XIX hi va haver un important moviment associacionista vinculat a la indústria del suro i al desenvolupament econòmic de la ciutat. Es van arribar a fundar cinc casinos. El més antic que es troba documentat és el Casino La Unión, conegut també com "La Gorga", constituït el 1840. El 1851 es fundava oficialment el Casino La Constancia. El 1861 es fundà el Casino Guixolense i, el 1866, el de La Amistad. El 1868 es creà el Casino la Vejez Guixolense, popularment conegut com el "Casino dels Vells". L'any 1851 un grup de socis de La Constancia van intentar fundar una altra societat La Floreciente, però no va arribar a bon terme perquè no van obtenir l'autorització de l'alcalde d'aleshores, Narcís Buxó. El 1891 es va constituir el Casino Siglo XX, però sembla que no va prosperar.

De les antigues societats, actualment, n'hi ha dues que estan actives: el Guixolenc i el Casino dels Nois. A partir dels anys cinquanta, l'activitat dels casinos havia entrat en un cert

estancament ja que els hàbits havien canviat pel que fa al lleure i les relacions socials a causa de factors com l'arribada del turisme. L'any 1975 es començà a plantejar l'enderrocament de les seves seus perquè estaven situades al passeig, un dels llocs més cobejats de la ciutat en un moment que l'especulació regia l'urbanisme, especialment a la costa. El primer edifici que es va enderrocar al passeig va ser el Llevantí (que anteriorment havia estat el Casino Guixolenc), l'any 1956. Però els casinos no van ser els únics afectats per la dèria dels promotors, l'any 1973 la Diòcesi de Girona s'havia venut la Catequística a una promotora guixolenc. El Centre Parroquial Catequístic d'Acció Catòlica funcionava des de mitjan anys quaranta i estava situat a l'antiga Casa Llagostera, entre el passeig del Mar i la plaça del Mercat. Aquell magnífic edifici de finals del segle XIX fou substituït per un modern bloc de pisos. El Guixolenc va tenir el mateix destí i fou enderrocat a correccorrents l'abril de 1976, juntament amb el cinema Victoria. L'entitat ac-

tualment gaudeix d'espais als baixos del nou edifici que es va construir. En canvi, el Casino dels Nois se salvà mercès a les protestes dels ciutadans, que van veure en aquell edifici tot un símbol per a la ciutat. A banda dels nombrosos articles escrits a *Àncora*, es va fer una recollida de signatures per sol·licitar la protecció de l'edifici a la Direcció General de Patrimoni Artístic i Cultural del Ministeri de Cultura i Educació. Arran de la polèmica, el juliol de l'any 1976 es va renovar la Junta Directiva i, a iniciativa seva, el juny de l'any següent es va crear una Comissió per a la Salvació del Casino dels Nois amb la finalitat de recaptar fons amb accions com l'organització de festivals d'estiu. Finalment, el 1978 l'edifici va ser declarat bé cultural d'interès nacional i continua presidint el passeig.

D'esquerra a dreta:

Enderroc del Casino Guixolenc i el cinema Victoria l'abril de 1976. Aquest edifici havia estat construït l'any 1931 segons el projecte de Joan Bordàs i Josep M. Rodríguez. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges. (Autor: desconegut)

Vista del passeig dels Guixols cap al 1915. A l'esquerra, el nou Casino La Constància i, a la dreta, el Guixolense construït l'any 1909 segons el projecte de General Guitart. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez. (Autor: Àngel Toldrà Viazó)

Casino Guixolenc o Casino dels Senyors

Tot i que feia més de quaranta anys que el Casino Guixolenc existia, va ser l'any 1909 que Ferran Gispert i Romaguera va sol·licitar permís a l'Ajuntament per construir l'edifici del casino en un solar de la seva propietat, situat al passeig dels Guixols i amb façana posterior al carrer de Sant Roc. El projecte havia estat elaborat per l'arquitecte General Guitart, que aleshores era arquitecte municipal. A la planta baixa hi havia un saló per a cafè amb grans finestres i vistes al passeig i, a la part posterior, una sala d'espectacles-teatre amb platea, galeria amb llotges i el corresponent escenari. A la primera planta, hi havia cinc sales amb balconada, destinades a tertúlies i jocs de billar. A la part del darrere s'hi instal·là la biblioteca i l'habitatge del conserge. A la segona planta, hi havia la seu de la Cambra de Comerç amb salons de reunions, direcció, secretaria, biblioteca i consergeria. L'edifici fou enllestit en pocs mesos i, entrà en funcionament a principis de 1910. L'any 1925, la sala d'espectacles es convertí en cinema.

L'any 1930, després de moltes polèmiques entre els socis, l'entitat va acordar fer una nova seu. Va comprar unes cases del passeig del Mar i les annexes dels carrers de Sant Antoni i de la Creu, propietat del marquès de Robert. El projecte del nou edifici el realitzà l'arquitecte Joan Bordàs en col·laboració amb el barceloní Josep M. Rodríguez. Al soterrani hi havia la sala de billars, la cuina i la bodega. A la planta baixa, el saló principal i, darrere, la sala auditori amb l'escenari, els camerinos i serveis. Tenia capacitat per a 1.800 espectadors. En la primera planta hi havia un únic vestíbul que donava accés a les diferents galeries i llotges de l'auditori, a més del bar, la biblioteca, la sala de juntes i l'arxiu. El 13 de desembre de 1931 s'inaugurava el nou local i el saló Catalunya que, després de la Guerra Civil, s'anomenaria "Victoria".

Des d'aleshores l'emplaçament antic es va anomenar "casal Llevantí" i tenia saló de ball i cinema. Posteriorment, també seria conegut com "l'Oriente". El febrer de 1956 el set-

manari *Àncora* anunciava el tancament del cafè i cinema Oriente i, el mes de juny, s'inicià l'enderrocament del magnífic edifici construït el 1909 per construir-hi al seu lloc un edifici destinat a hotel, el Reina Elisenda. L'edifici de Bordàs i Rodríguez fou enderrocat a mitjan mes d'abril del 1976. No es va fer cas de l'informe que, a finals de l'any anterior, havia elaborat el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears a sol·licitud del Ple, per saber quins edificis de menys de 100 anys valia la pena conservar i, entre els quals, per descomptat es proposava la conservació del Casino Guixolenc.

Documents gràfics

1. Invitació a un ball de Carnaval organitzat pel Casino La Constància. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut) 2. Invitació a un ball del Casino La Constància. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut)

3. Invitació a un ball de Carnaval organitzat pel Casino La Constància. AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut) 4. Vista general de la rambla del Portalet durant les obres d'urbanització realitzades l'any 1944. AMSFG. Fons Vicenç Gandol Jordà. (Autor: Vicenç Gandol)

Fotografies

5. Vista del Casino La Constància des dels Jardins Juli Garreta als anys seixanta. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: desconegut) 6. Vista de l'Observatori Astronòmic Català de la casa Patxot des del Casino La Constància, a principis del segle xx. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: desconegut)

7. Jura de bandera al passeig del Mar el 1915. AMSFG. Fons Antoni Vidal Arxer. (Autor: desconegut) 8. Desfilada a cavall pel passeig del Mar amb motiu de la Festa de Sant Antoni als anys quaranta. AMSFG. Fons Pere Rigau Roch. (Autor: Pere Rigau)

9. Remalladores al passeig, davant de la rambla del Portalet, a principis del segle XX. D'esquerra a dreta: la Lúcia de Tossa, la Juanita Rabassa i la Teresa Busquets Romani. AMSFG. Col·lecció Carme Arxer. (Autor: desconegut) 10. Vista parcial del passeig del Mar després de la nevada de 1920. En primer terme, un grup jugant amb la neu. AMSFG. Col·lecció Municipal d'Imatges. (Autor: Josep Manetes)

11. Vista de la façana del Casino La Constància amb una bastida l'any 1900, durant les obres d'ampliació. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges (Autor: desconegut) 12. Desfilada de Carnaval al passeig del Mar, probablement la fotografia correspon a la desfilada de l'any 1934. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez. (Autor: Josep Manetes)

13. Festa patronal de Santa Llúcia cap al 1960. Cada taller de modistes llueïa un barret confeccionat expressament per a l'ocasió. AMSFG. Col·lecció Francesca Basart. (Autor: desconegut) 14. Vista parcial del passeig del Mar amb catifes de flors realitzades amb motiu de l'exposició de flors que actualment s'anomena "Guixols Flors", a mitjan anys vuitanta. AMSFG. Fons Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols. (Autor: Jordi Gallego)

On aconseguir L'Arjau?

L'ARJAU és una revista editada per l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols que tracta temes culturals del municipi i el seu entorn. Aquesta publicació es distribueix de manera gratuïta i es pot trobar en els estancs i llibreries de Sant Feliu de Guíxols o en els serveis municipals següents: Botiga del Monestir, Oficina d'Informació Ciudadana, Punt d'Informació Juvenil, Guíxols Desenvolupament (estació d'autobusos), centres cívics de Vilartagues i Tueda, Biblioteca Pública Octavi Viader i Margarit i Arxiu Municipal.

FE D'ERRADES

NÚMERO 70

A la p. 15, la consulta del doctor Robert Viladesau estava situada al carrer dels Metges.

A la p. 16, la identificació de les persones que apareixen davant l'ambulància de la Creu Roja és la següent, d'esquerra a dreta:

Enric Serra, Carme Bonet, Pilar Ventura Vda. Reinz, Maria Lluïsa Llorens, Mercé Girbau, Robert Pallí, Josep Pi, Dr. Josep M. Rubió, Carme Ensesa, Mn. Josep M. Cervera i Enric Massós. Al fons a la dreta, Sr. Prujà, cap de la Brigada Municipal.

A la p. 33, fotografia número 2, l'edifici del fons no és l'antiga farmàcia Dalmau sinó la botiga de can Roca, posteriorment anomenada can Fitó. En la mateixa pàgina, en la fotografia número 4, hi apareix també Joaquim Gruart.

Directori

ÀREA DE CULTURA

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 01 57
E-mail: cultura@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 14 h

ARXIU MUNICIPAL DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Ctra. de Girona, 45-47
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93 Fax. 972 32 73 39
E-mail: arxiu@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 15 h
arxiuunicipalguixols.blogspot.com

BIBLIOTECA PÚBLICA OCTAVI VIADER I MARGARIT

C. Suris, 28-34
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 40 57 Fax. 972 32 73 39
E-mail: biblioteca@guixols.cat
Horari: dimarts, dijous, divendres i dissabtes de 10 h a 13.30 h i de dilluns a divendres de 17 h a 21 h. Tancat els dissabtes a la tarda i el diumenge tot el dia.

JOVENTUT (PUNT D'INFORMACIÓ JUVENIL - CASAL DE JOVES)

C. Mall, 61 (Edifici de les Vetlladores)
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 73 60
Fax. 972 32 71 60
E-mail: pij@guixols.cat
Horari d'hivern: dilluns, dimarts i dijous de 17 h a 20 h; dimecres i divendres de 16 h a 20 h
Horari d'estiu (juliol i agost): de dilluns a divendres de 8 h a 15 h

MUSEU D'HISTÒRIA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 15 75
Fax. 972 82 15 74
E-mail: museuhistoria@guixols.cat
Horari (juliol, agost i setembre): de dijous a diumenge i festius de 10 h a 13 h; de dilluns a dissabte de 16 h a 20 h
www.guixols.cat/museu

OFICINA MUNICIPAL DE TURISME

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 00 51
Fax. 972 82 01 10
E-mail: turisme@guixols.cat
Horari: de dilluns a dissabte de 10 h a 13 h i de 16 h a 19 h; els diumenges i festius de 10 h a 14 h. A partir del 21 de juny obert cada dia de 10 h a 14 h i de 16 h a 20 h

SERVEIS SOCIALS

C. Gravina, 39-41
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 10 91 / 972 82 03 29
Fax. 972 82 20 89
E-mail: novaciutadania@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 14 h; els dimecres i divendres de 15 h a 19 h

SERVEI MUNICIPAL D'EDUCACIÓ

Antiga Casa Palet
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 08 10
Fax. 972 32 27 72
E-mail: educacio@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 10 h a 14 h
Horari d'estiu (juliol i agost): de dilluns a divendres de 10 h a 13 h
Horari durant les vacances escolars de Nadal i Setmana Santa: de dilluns a divendres de 10 h a 13 h

SERVEI MUNICIPAL D'ESPORTS

C. Callao s/n - Zona Esportiva La Cocrhera
Tel. i fax. 972 82 03 16
E-mail: esports@guixols.cat
Horaris d'oficina: de dilluns a divendres de 9 h a 13 h
Activitats esportives de les escoles i de clubs esportius: gimnàstica i entrenaments de dilluns a divendres de 9 h a 13 h i de 15 h a 24 h.
Competicions de dissabtes i diumenges, segons calendari.

SERVEI D'OcupACIÓ MUNICIPAL I SERVEI D'ASSESSORAMENT D'EMPRESES

Pl. Mercat, 6-9
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 70 33
Fax. 972 32 69 17
E-mail: industria@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 13 h

SERVEI DE PREMSA

Pl. Monestir, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 609 75 35 85
E-mail: premsa@guixols.cat
Horari: a hores convingudes.

TEATRE AUDITORI NARCÍS MASFERRER

C. Callao, s/n
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 82 01 59
E-mail: teatre@guixols.cat
Horari: a hores convingudes.

SÍNDIC MUNICIPAL DE GREUGES

Defensor del ciutadà/ana
C. Penitència, 10 (Casa Alberti)
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 80 40
Fax. 972 82 11 23
E-mail: sindic.greuges@guixols.cat
Horari: de dilluns a divendres de 9 h a 14 h
Dijous de 16 h a 19 h

l'arjau

REVISTA CULTURAL

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Núm. 71 SETEMBRE 2014

AJUNTAMENT DE
Sant Feliu de Guíxols
Arxiu Municipal
Ctra. de Girona, 45-47

Diputació de Girona